

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

«ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ»

Του

ΜΟΥΡΑΤΙΔΗ ΙΩΑΝΝΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ταχυνάκης Παναγιώτης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Οκτώβριος 2014

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου και στη σύντροφό μου

Ευχαριστίες

Με τη συγγραφή της παρούσας εργασίας και την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών στη «Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση», θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επίκουρο Καθηγητή του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κ. Ταχυνάκη Παναγιώτη, για την υποστήριξη, καθοδήγηση και ηθική συμπαράσταση κατά τη διάρκεια εκπόνησης της συγκεκριμένης εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους διδάσκοντες του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών για τις γνώσεις και εμπειρίες που μου προσέφεραν και τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών, καθώς και τους συμφοιτητές μου για τη συνεργασία και το άριστο κλίμα επικοινωνίας.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου, τη σύντροφό μου, τους φίλους και δικούς μου ανθρώπους, που ήταν δίπλα μου ηθικά κατά τη διάρκεια των σπουδών μου και τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις χαρακτηρίζεται από συνεχείς αλλαγές σε κάθε επίπεδο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να έρχονται αντιμέτωπες με μεγάλο αριθμό προκλήσεων και κινδύνων στους οποίους καλούνται να αντεπεξέλθουν, προκειμένου να είναι βιώσιμες και ανταγωνιστικές. Στο πλαίσιο αυτό ζωτικής σημασίας είναι ο αυξανόμενος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος αποτελεί μηχανισμό ιδιαίτερης σπουδαιότητας στην πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων, ενώ ταυτόχρονα προσθέτει αξία στην επιχείρηση και συμβάλλει στην επίτευξη των επιχειρηματικών σκοπών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει σε θεωρητικό επίπεδο την έννοια και το περιεχόμενο του εσωτερικού ελέγχου, ώστε να γίνουν κατανοητές οι λειτουργίες του και να αναδειχθεί η ανάγκη υιοθέτησής τους. Περαιτέρω στόχος είναι η μελέτη διαφόρων χαρακτηριστικών και πτυχών του εσωτερικού ελέγχου, η μεταξύ τους συσχέτιση και αλληλεπίδραση και η επίδραση τους στην ποιότητα και αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού έργου, καθώς και σε ζητήματα σε άμεση εξάρτηση με τον εσωτερικό έλεγχο, όπως η ποιότητα εταιρικής διακυβέρνησης, η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η διαφάνεια και το επίπεδο εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού και του κοινωνικού συνόλου. Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας αναδεικνύεται και επιβεβαιώνεται η ανάγκη υιοθέτησης διαδικασιών και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, ώστε να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων και η επίτευξη των αντικειμενικών τους επιδιώξεων με την ταυτόχρονη εμπέδωση του αισθήματος εμπιστοσύνης στις επιχειρηματικές πρακτικές.

ABSTRACT

In recent years the environment in which companies operate is characterized by continuous changes in every sector of business activity. This result that companies face numerous risks and challenges that have to deal with in order to be sustainable and competitive. In this context, is vital the increasingly role of internal audit, which consists a significant mechanism of control and management risk, while adds value to companies and contributes to the achievement of their corporate objectives. The purpose of this literature review is to analyze the meaning and the content of internal audit, explain the internal audit function and make clear the need of its adoption. Furthermore aim of this review is the study of different characteristics and aspects of internal audit, the correlation and interaction between them and their impact on the quality and effectiveness of internal audit work, as well as on topics related to internal audit as the quality of corporate governance, the manipulation of financial statements, transparency and shareholders', stakeholders' and society's confidence level. From literature review featured and confirmed the need of the utilization of internal audit procedures and systems, in order to be ensured the normal operation of economic entities and the achievement of their corporate objectives with the simultaneous consolidation of confidence to business practices.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Σκοπός της εργασίας	1
1.2 Δομή της εργασίας	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
2.1 Εισαγωγή.....	4
2.2 Άρθρα και έρευνες	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	16
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ	16
3.1 Εισαγωγή.....	16
3.2 Έννοια και ορισμός της Ελεγκτικής.....	16
3.3 Ελεγκτική και εξεταζόμενα ζητήματα	18
3.4 Διακρίσεις Ελεγκτών.....	20
3.5 Διακρίσεις Ελέγχων	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	29
ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ.....	29
4.1 Εισαγωγή.....	29
4.2 Ηθική και Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας	29
4.3 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας International Federation of Accountants (IFAC)	31
4.4 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA).....	34
4.5 Επαγγελματική ανεξαρτησία και ελεγκτικές απειλές	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	41
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	41
5.1 Εισαγωγή.....	41
5.2 Έννοια, αναγκαιότητα και ορισμός εσωτερικού ελέγχου	41
5.3 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου	43
5.4 Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου.....	46
5.5 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου	49
5.6 Στάδια Εσωτερικού Ελέγχου.....	52
5.7 Εσωτερικός Ελεγκτής.....	56
5.8 Επιτροπή Ελέγχου	58
5.9 Εσωτερικός έλεγχος και επενδυτικές υπηρεσίες.....	60
5.10 Εσωτερικός έλεγχος και η Επιτροπή της Βασιλείας.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός της εργασίας

Σκοπός τη συγκεκριμένης εργασίας είναι η κατανόηση της έννοιας και του περιεχομένου του εσωτερικού ελέγχου, των λειτουργιών και διαδικασιών που ακολουθούνται και εφαρμόζονται και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα αυτές και δραστηριοποιείται ο εσωτερικός ελεγκτής. Αναλύεται η δομή του εσωτερικού ελέγχου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, γίνεται αναφορά στο ρόλο του εσωτερικού ελεγκτή και αναδεικνύεται η σημασία του εσωτερικού ελέγχου, ως μηχανισμού, που διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των κινδύνων, προσδίδει αξία σε αυτές και τις βοηθά στην πραγματοποίηση των επιχειρηματικών τους σκοπών.

1.2 Δομή της εργασίας

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια σειρά σύγχρονων ερευνών, οι οποίες ερευνούν διάφορες πτυχές του εσωτερικού ελέγχου και ζητήματα που σχετίζονται με αυτόν. Εξετάζουν και αξιολογούν τη μεταξύ τους συσχέτιση και αλληλεπίδραση, εξάγουν ερευνητικά συμπεράσματα και θέτουν τις βάσεις για περαιτέρω μελέτη και ανάλυση. Ενδεικτικά πεδία έρευνας αποτελούν η σχέση μεταξύ εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών και η εμπιστοσύνη των εξωτερικών ελεγκτών στην ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου σε αποτελεσματικές πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, εδραίωσης της διαφάνειας και αποφυγής υιοθέτησης πολιτικών διαχείρισης κερδών και παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τις διοικήσεις, η επίδραση της εξωτερικής ή

εσωτερικής ανάθεσης του εσωτερικού ελέγχου στην ποιότητα του ελεγκτικού έργου, οι προσδιοριστικοί παράγοντες ενός αποτελεσματικού ελέγχου.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται μια εισαγωγή στην Ελεγκτική με προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της. Γίνεται αναφορά στο αντικείμενο και υποκείμενο του ελέγχου, καθώς και στις ελεγκτικές διαδικασίες, θεματικές που αποτελούν το αντικείμενο ενασχόλησής της Ελεγκτικής, ενώ παρουσιάζονται και οι διάφορες κατηγορίες ελέγχων και ελεγκτών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται η σημασία και η συνεισφορά ενός Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας στην άσκηση του ελεγκτικού επαγγέλματος, καθώς και η προσωπική ηθική των εσωτερικών ελεγκτών, ως καθοριστικού παράγοντα στη σωστή εκτέλεση των ελεγκτικών τους καθηκόντων. Παρατίθενται οι βασικές αρχές και χαρακτηριστικά που πρέπει να διέπουν τους επαγγελματίες ελεγκτές, σύμφωνα με τους Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants) και του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΠΑ.), ενώ στη συνέχεια γίνεται λόγος για τις ελεγκτικές απειλές κατά την άσκηση του ελεγκτικού έργου και τονίζεται το βασικό γνώρισμα της ανεξαρτησίας των εσωτερικών ελεγκτών ως προϋπόθεση για έναν αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο.

Στη συνέχεια και στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια, το περιεχόμενο και η αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου, με εννοιολογικό διαχωρισμό ανάμεσα στον εσωτερικό έλεγχο και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, εξετάζονται οι σκοποί, οι στοχεύσεις και οι αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου και προσδιορίζονται οι παράγοντες και οι προϋποθέσεις που τον καθιστούν αποτελεσματικό. Περαιτέρω γίνεται αναφορά στα επαγγελματικά Πρότυπα για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου και παρουσιάζονται τα στάδια της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου. Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται ο ρόλος και η συμβολή του εσωτερικού ελεγκτή στην ελεγκτική διαδικασία, οι αρμοδιότητες και ευθύνες, με τις οποίες είναι επιφορτισμένος, καθώς επίσης και τα προσόντα και ιδιαίτερα γνωρίσματα που πρέπει να διαθέτει ένας επαγγελματίας εσωτερικός ελεγκτής. Επιπλέον, ανάλογη αναφορά γίνεται στις λειτουργίες και στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου, καθώς και στο ρόλο της επί των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, γίνεται συσχέτιση του εσωτερικού ελέγχου με την αγορά επενδυτικών υπηρεσιών και η μεγάλη σημασία που αποδίδεται σε αυτόν μέσω της MiFID.

Τέλος, στον επίλογο της εργασίας, επιχειρείται μια σύνοψη των κυριότερων σημείων της εργασίας αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο, η καταγραφή των συμπερασμάτων της βιβλιογραφικής επισκόπησης και η αναφορά των περιορισμών στους οποίους υπόκειται η εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρηθεί μια παρουσίαση άρθρων και ερευνών της διεθνούς βιβλιογραφίας, τα οποία σχετίζονται με διάφορες πτυχές του εσωτερικού ελέγχου.

2.2 Άρθρα και έρευνες

Οι Davidson, et.al. (2013) μελέτησαν την επίδραση των διαρκών ελέγχων στη σχέση μεταξύ του τύπου ανάθεσης και προέλευσης του εσωτερικού ελέγχου και της εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Στο πείραμά τους στόχος ήταν να μετρήσουν την εμπιστοσύνη των εξωτερικών ελεγκτών στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μέσω της έρευνας τους σχετικά με τον τύπο του εσωτερικού ελέγχου, αν δηλαδή είναι διαρκής ή περιοδικός και σχετικά με την προέλευσή του, όταν δηλαδή υπάρχει ανάθεση σε εξωτερικούς συνεργάτες ή πραγματοποιείται από εσωτερικούς ελεγκτές της ίδιας της οικονομικής οντότητας. Η έρευνα βασίστηκε στις απαντήσεις 132 συμμετεχόντων πιστοποιημένων ελεγκτών, με οχτώ χρόνια μέσο όρο επαγγελματική εμπειρία, στους οποίους δόθηκε μια υπόθεση εργασίας και έπρεπε να εκτιμήσουν το ρόλο ενός εξωτερικού ελεγκτή και την εμπιστοσύνη που αυτός δείχνει αξιολογώντας τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου ενός νέου πελάτη, έχοντας υπόψη την περιγραφή της διοίκησης της εταιρείας, την ανάθεση-προέλευση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου και τον τύπο του εσωτερικού ελέγχου. Από τα αποτελέσματα βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο εξωτερικός ελεγκτής έχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου που διενεργείται από ελεγκτές εκτός της εταιρείας, όταν ο εσωτερικός έλεγχος έχει

περιοδική μορφή. Όταν όμως η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει διαρκείς ελέγχους, τότε η έκταση της εμπιστοσύνης του εξωτερικού ελεγκτή στην λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, είτε ανατίθεται σε εξωτερικούς συνεργάτες είτε σε ελεγκτές εντός της εταιρείας δεν διαφέρει σημαντικά. Παρόμοια, οι εξωτερικοί ελεγκτές σχεδιάζουν ότι θα χρειαστεί μεγαλύτερη προσπάθεια κατά τον έλεγχο τους, όταν η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου ασκείται από ελεγκτές της ίδιας της εταιρείας σε σχέση με εξωτερικούς συνεργάτες, όταν χρησιμοποιούνται περιοδικοί έλεγχοι, ενώ, όταν οι έλεγχοι είναι διαρκείς, δεν υπάρχουν ενδείξεις διαφοροποίησης της προσπάθειάς τους. Βασισμένοι στα ευρήματα της ερευνάς τους οι Davidson, Desai και Gerard προτείνουν ότι οι εταιρείες που διενεργούν διαρκείς ελέγχους μπορούν να διατηρήσουν στο εσωτερικό τους τμήματα εσωτερικού ελέγχου, τα οποία μπορούν να εκτιμηθούν από τους εξωτερικούς ελεγκτές το ίδιο αξιόπιστα όσο και τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου, τα οποία ανατίθενται να λειτουργούν από εξωτερικούς συνεργάτες. Αυτό θα επιτρέπει στις εταιρείες να ασκούν καλύτερο έλεγχο στα δικά τους τμήματα εσωτερικού ελέγχου χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την αξιοπιστία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου γενικά. Τέλος, από την έρευνα προκύπτει ότι πιθανό όφελος από την επένδυση και τη μεγαλύτερη βαρύτητα του εσωτερικού ελέγχου σε τεχνολογίες διαρκών ελέγχων είναι η αύξηση της εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Σε άλλη έρευνα οι Rose, et.al. (2013) εξετάζουν αν η αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελέγχου παραμένει ανεπηρέαστη ή συμβιβάζεται, όταν η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιείται ως πεδίο εκπαίδευσης μελλοντικών ανώτερων διοικητικών στελεχών. Ειδικότερα, εξετάζουν την προθυμία των εσωτερικών ελεγκτών να αντισταθούν στις επιθετικές πολιτικές αναγνώρισης κερδών από το management, υποθέτοντας ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένουν να μετακινηθούν σε θέσεις ανώτερης διοίκησης στο μέλλον. Επίσης, εξετάζουν αν η αυξανόμενη δύναμη του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να μειώσει τις απειλές κατά της αντικειμενικότητας των εσωτερικών ελεγκτών. Η έρευνά τους βασίστηκε σε πείραμα με 74 συμμετέχοντες εσωτερικούς ελεγκτές, με τουλάχιστον δεκάχρονη επαγγελματική εμπειρία, στους οποίους τέθηκε ένα case study και κλήθηκαν να απαντήσουν αν ήταν πρόθυμοι να ασκήσουν πιέσεις στην ανώτερη διοίκηση, ώστε να ελαττώσει την επιθετική εκτίμηση των κερδών, στην περίπτωση που η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιείται ως πεδίο εκπαίδευσης ανώτερων στελεχών και

επίσης να ερευνηθεί η συμπεριφορά τους ως προς την αντιμετώπιση του management στην περίπτωση που το διοικητικό συμβούλιο είναι αυτό που διαλέγει και διορίζει νέους managers και έχει αυξημένο ρόλο επί των προαγωγών των εσωτερικών ελεγκτών. Τα αποτελέσματα του πειράματος υποδεικνύουν ότι η χρήση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου ως φυτώριο εκπαίδευσης ανώτερων στελεχών για το μέλλον μπορεί να επηρεάσει και να αλλοιώσει την αντικειμενικότητα των εσωτερικών ελεγκτών. Όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές πρόκειται να αξιολογήσουν τις εταιρικές πρακτικές αναγνώρισης κερδών, είναι πιο πρόθυμοι να αποδεχθούν επιθετικές πολιτικές, όταν αναμένουν ότι θα ανελιχθούν στο μέλλον σε θέσεις ανώτερης διοίκησης. Διαφαίνεται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές, οι οποίοι θα γίνουν ανώτερα στελέχη, έχουν ισχυρά κίνητρα να ικανοποιήσουν τα τωρινά ανώτερα στελέχη και να υποστηρίξουν αποφάσεις της διοίκησης ακόμα και αν υπάρχουν στοιχεία και ενδείξεις ότι αυτές οι αποφάσεις δεν είναι οι κατάλληλες. Περαιτέρω από τα ευρήματα προκύπτει ότι η εξουσιοδότηση του διοικητικού συμβουλίου να είναι αυτό που προάγει του εσωτερικούς ελεγκτές σε θέσεις ανώτερης διοίκησης, μειώνοντας έτσι την επιρροή του management, δεν ελαττώνει τις απειλές κατά της αντικειμενικότητας των εσωτερικών ελεγκτών που προέρχονται από τη χρήση του εσωτερικού ελέγχου ως πεδίο εκπαίδευσης στελεχών διοίκησης. Απεναντίας, η αυξημένη δύναμη του διοικητικού συμβουλίου έχει ως αποτέλεσμα η αντικειμενικότητα των εσωτερικών ελεγκτών να επηρεάζεται αρνητικά σε σχέση με το όταν το management έχει τη δύναμη κατά τη διαδικασία των προαγωγών. Από τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων βγαίνει το συμπέρασμα ότι η αυξημένη δύναμη του διοικητικού συμβουλίου είναι αναποτελεσματική και δυσλειτουργική, επειδή οι εσωτερικοί ελεγκτές κρίνουν τις διαφωνίες με το management διαφορετικά, όταν αυτό έχει τη δύναμη στη διαδικασία προαγωγών σε σχέση με το όταν τη δύναμη αυτή έχει το διοικητικό συμβούλιο. Όταν το συμβούλιο έχει μεγαλύτερη δύναμη, ανησυχία των εσωτερικών ελεγκτών μπορεί να αποτελεί ο αντίκτυπος των απειλών που δημιουργούνται από την αντιμετώπιση του management και τη σύγκρουση με αυτό. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εσωτερικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα, αν η σύγκρουση με την ανώτερη διοίκηση εκληφθεί από αυτήν ως προσπάθεια ικανοποίησης του διοικητικού συμβουλίου, τότε η καριέρα του εσωτερικού ελεγκτή σε θέση ανώτερης διοίκησης στο μέλλον είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Από μια άλλη οπτική όμως η σύγκρουση με ένα στέλεχος ανώτερης διοίκησης, το οποίο έχει

εξουσία επί ενός εσωτερικού ελεγκτή, μπορεί να εκληφθεί ως ένας παράγοντας που φανερώνει τον ισχυρό χαρακτήρα και τη ακεραιότητα του εσωτερικού ελεγκτή.

Σε εργασία τους οι Pora, et.al. (2013) εξετάζουν τον εσωτερικό έλεγχο ως μια εξατομικευμένη διοικητική βοηθητική λειτουργία, η οποία επιτρέπει την κατανόηση της πραγματικότητας της επιχειρηματικής δραστηριότητας σαν σύνολο και/ή σαν μια προκαθορισμένη διαδικασία. Σκοπός τους είναι να παρουσιάσουν μια γενική εικόνα του εσωτερικού ελέγχου και των πρακτικών του σε διεθνές επίπεδο μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης και της έρευνας και ανάλυσης άρθρων και μελετών ενώ αναλύουν και τη θέση του εσωτερικού ελέγχου μέσα στην οικονομική κρίση. Στη συνέχεια χρησιμοποιούν μια συγκριτική μελέτη της εταιρείας Pnoviti ανάμεσα σε 12 εταιρείες, ώστε να αναδείξουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε κάθε εταιρεία. Αναφορικά με τη σημερινή οικονομική κρίση, παρουσιάζουν σειρά οικονομικών αναφορών και εκθέσεων ελεγκτών που επιβεβαίωναν την ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων εταιρειών, οι οποίες στη συνέχεια όμως κατέρρεαν καθώς και περιπτώσεις που οι εσωτερικοί ελεγκτές εκτός των ελεγκτικών υπηρεσιών παράλληλα προσέφεραν και άλλου είδους υπηρεσίες στους πελάτες τους, γεγονός που έθετε υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία των ελεγκτών και την ποιότητα του ελέγχου. Επίσης, στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης εκτιμούν ότι θα πρέπει να επισημανθεί η αρνητική επίδραση της χρήσης απαρχαιωμένων ελεγκτικών μοντέλων, όταν πρόκειται να ληφθεί υπόψη η πολυπλοκότητα των συναλλαγών που υπόκεινται σε έλεγχο. Για τους λόγους αυτούς, πέραν και άλλων, σημειώνουν ότι μια από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις της κρίσης είναι η δραστική μείωση της εμπιστοσύνης που έχουν οι χρήστες στην ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων, αφού οι ελεγκτές είναι αυτοί που θα να έπρεπε να επιβεβαιώνουν την ακρίβεια αυτή. Περαιτέρω, μελετώντας case study που στηρίζεται σε έρευνα της διεθνούς ελεγκτικής και συμβούλου επιχειρήσεων εταιρείας Pnoviti οι Pora, Breban και Bochis εστιάζουν στα κύρια χαρακτηριστικά της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, δίνοντας έμφαση στο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην αναγνώριση και διαχείριση του κινδύνου σε οικονομικούς οργανισμούς. Οι οργανισμοί που περιλαμβάνονται σε αυτή την έρευνα και τα στοιχεία τους αποτελούν τη βάση της είναι οι Accenture, Commonwealth Bank, Deutsche Bank, SPB, Philips, SAP, Shell, DENTSPLY, Talecris, Bank Madridi, Prudential Plc και Enel. Κριτήρια της έρευνας αποτέλεσαν το πεδίο δραστηριότητας των εταιρειών, γενικές

πληροφορίες για το τμήμα εσωτερικού ελέγχου της κάθε μίας και οι στόχοι του, η στρατηγική επίτευξης αυτών των στόχων και η εταιρική διακυβέρνηση. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι οι οργανισμοί που λειτουργούν τμήμα εσωτερικού ελέγχου πάνω από 50 χρόνια διαθέτουν μεγαλύτερο αριθμό εσωτερικών ελεγκτών καθώς ο προϋπολογισμός του τμήματος είναι μεγαλύτερος, υπάρχουν οργανισμοί που παρόλο που ο προϋπολογισμός του τμήματος είναι μεγάλος και διαθέτουν ανάλογα μεγάλο αριθμό εσωτερικών ελεγκτών το τμήμα εσωτερικού ελέγχου δεν έχει αρκετά χρόνια λειτουργίας, ενώ υπάρχουν και οργανισμοί με σχετικά μικρό προϋπολογισμό για εσωτερικό έλεγχο αλλά απασχολούν μεγάλο αριθμό εσωτερικών ελεγκτών. Ως γενικό συμπέρασμα των παραπάνω μπορεί να ειπωθεί ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου διαφέρει από οργανισμό σε οργανισμό, λόγω του ότι η κουλτούρα του κάθε οργανισμού ασκεί σημαντική επιρροή, αλλά για όλους τους οργανισμούς η εστίαση στη διαχείριση κινδύνων, ο εσωτερικός έλεγχος και η συνεχής παρακολούθηση αποτελούν διακεκριμένα αλλά κοινά ενδιαφέροντα και ότι αυτές οι κοινές επιδιώξεις μπορούν να επιτευχθούν με τη χρήση τεχνολογικών εφαρμογών και σε συνδυασμό με τη γνώση και τις δεξιότητες των ελεγκτών μπορούν να συνεισφέρουν στην αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου. Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι πρώτιστης σημασίας μέσα σε έναν οργανισμό, καθώς οι αναφορές και οι πληροφορίες που παράγονται είναι η βάση για τη λήψη διοικητικών αποφάσεων.

Οι Chevers, et.al. (2013) σε έρευνά τους εξετάζουν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου και της σωστής διοίκησης - διακυβέρνησης. Με αφορμή τα παραδείγματα των εταιρικών καταστροφών στη διεθνή κοινότητα, όπως της Enron και της Global Crossing καθώς επίσης και των κυριότερων οικονομικών οργανισμών στη Τζαμάικα, όπως της Mutual Life Insurance Company και της Century National Bank, αναδεικνύουν τη σημασία της υιοθέτησης και εδραίωσης αυστηρών μέτρων ελέγχου, ώστε να εφαρμοστούν πρακτικές σωστής διοίκησης και συμφωνούν ότι ο επανέλεγχος της εταιρικής διακυβέρνησης και οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου είναι οι δύο πιο σημαντικές αναδυόμενες δραστηριότητες σε αυτό το πεδίο. Στην έρευνά τους σκοπός τους είναι να καταδείξουν τη σημαντική συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου στις πρακτικές χρηστής διοίκησης στο δημόσιο τομέα στη Τζαμάικα. Εκτός της βιβλιογραφικής επισκόπησης η μεθοδολογική τους προσέγγιση είναι ποιοτική όσο και ποσοτική.

Μέσω συνεντεύξεων και ομαδικών συνεδριών με ανώτερα στελέχη του δημόσιου τομέα, όπως γραμματείς, ελεγκτές και διοικητές, αποσκοπούν στην κατανόηση του ρόλου των εσωτερικών ελεγκτών, της δύναμης και των αρμοδιοτήτων τους, των αδυναμιών τους και των τομέων βελτίωσης καθώς και της επιτυχίας της δεδομένης διοικητικής δομής. Σε δεύτερο στάδιο η έρευνα γίνεται μεταξύ στελεχών σε καίριες θέσεις στο δημόσιο τομέα, όπου διερευνώνται οι θετικές επιπτώσεις της διαδικασίας του εσωτερικού ελέγχου στην επίτευξη σωστής διακυβέρνησης. Στα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα εδραιώνεται η πεποίθηση ότι οι αποτελεσματικές διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητες για την επιτυχία της καλής διακυβέρνησης, η οποία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επίτευξη συνεχούς ανάπτυξης και εξέλιξης οργανισμών και χωρών. Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση και οι πρακτικές διαφθοράς από δημόσιους λειτουργούς είναι παράγοντες που περιορίζουν την οικονομική ανάπτυξη και μειώνουν το επίπεδο ευημερίας πολλών σε όλο τον πλανήτη. Συνεχίζοντας αναφέρουν ότι πολύ λίγοι θα ήταν αντίθετοι με στρατηγικές καλής διακυβέρνησης οι οποίες εξυπηρετούν τις αντικειμενικές επιδιώξεις των κρατικών και εταιρικών οντοτήτων, όπως μια σημαντική στρατηγική, που περιλαμβάνει τη διαχείριση κινδύνου, την υπευθυνότητα, τη διαφάνεια και την ηθική συμπεριφορά. Οι δεξιότητες και η προσφορά των εσωτερικών ελεγκτών αποτελούν μια μοναδική ευκαιρία για την εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης κινδύνου και μια καίρια αντίδραση ενάντια στη διαφθορά και τις ανήθικες συμπεριφορές, ενώ παράλληλα μειώνουν το αναμενόμενο επίπεδο αποδοχών και εργασιακό κόστος ανακατανέμοντας και αξιοποιώντας τους ήδη υπάρχοντες εσωτερικούς ελεγκτές.

Η μείωση της ελεγκτικής αποζημίωσης ως αποτέλεσμα της παρεχομένης βοήθειας του εσωτερικού ελέγχου μελετήθηκε από τους Abbott, et.al. (2012). Πεδίο μελέτης υπήρξε η επίπτωση της οργανωτικής συμπεριφοράς σε θέματα επίβλεψης και επιτήρησης, της προσήλωσης στη διάθεση πόρων για λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου καθώς και της ανάθεσης του εσωτερικού ελέγχου στη μείωση της ελεγκτικής αποζημίωσης ως αποτέλεσμα της εμπιστοσύνης που δείχνει ο εξωτερικός ελεγκτής στην προσφερόμενη βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα, εξέτασαν την επιρροή της οργανωτικής επιτήρησης και τη δέσμευση πόρων στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, ελέγχοντας τον αριθμό των ωρών που προσέφερε ως βοήθεια η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και τη σχέση ανάμεσα στην ελεγκτική αμοιβή και στην ελεγκτική αρωγή εσωτερικών

ελεγκτών εξωτερικής ανάθεσης σε σχέση με την αρωγή των εσωτερικών ελεγκτών της ίδιας της εταιρείας. Οι ερευνητές ανέμεναν σχετικά με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, όταν αυτή σχετίζεται περισσότερο με την επιτροπή ελέγχου παρά με τη διοίκηση, όταν υπάρχει εξωτερική ανάθεση της και όταν υπάρχουν αυξημένοι πόροι στη διάθεσή της, ότι τότε ο εσωτερικός έλεγχος είναι αντικειμενικότερος και αυξάνεται η εμπιστοσύνη του εξωτερικού ελεγκτή ως προς τη βοήθεια που του παρέχεται. Και στις τρεις περιπτώσεις ο εξωτερικός ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τη βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου για ελεγκτικές εργασίες υψηλότερου κινδύνου και σημαντικότητας, αφιερώνοντας ταυτόχρονα λιγότερο χρόνο σε επανέλεγχο και επίβλεψη, με αποτέλεσμα τη μείωση της ελεγκτικής αμοιβής λόγω των ωρών βοήθειας που του προσφέρθηκαν. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τις απαντήσεις που έδωσαν 134 επικεφαλείς εσωτερικοί ελεγκτές εταιρειών της λίστας Forbes 1000 αναφορικά με τους πόρους της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, την αξιοποίηση των ωρών της λειτουργίας αυτής και την έκταση επίβλεψης και επιτήρησής της από την επιτροπή ελέγχου και τη διοίκηση. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα επιβεβαίωσαν τις υποθέσεις και προσδοκίες των ερευνητών, καθώς από τις ώρες παρεχόμενης βοήθειας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου προκύπτει μια οικονομικά σημαντική μείωση της ελεγκτικής αμοιβής, όπως επίσης και από το γεγονός της μεγαλύτερης επιτήρησης από την εταιρεία στη λειτουργία, των αυξημένων πόρων που διατίθενται σε αυτή και από την επίβλεψή της από εσωτερικούς ελεγκτές εξωτερικής ανάθεσης.

Μια ακόμα έρευνα σχετική με τον εσωτερικό έλεγχο εκπονήθηκε από τους Garcia, et.al. (2012). Αντικείμενό της υπήρξε η σχέση της Επιτροπής Ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου με την ποιότητα των κερδών καθώς εταιρικά σκάνδαλα, η πίεση της παγκοσμιοποίησης και ο έντονος ανταγωνισμός έχουν οδηγήσει τις εταιρείες να προωθήσουν την καλή εταιρική διακυβέρνηση. Πιο συγκεκριμένα, αναλύουν τη σχέση μεταξύ χαρακτηριστικών της Επιτροπής Ελέγχου και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου με τη διαχείριση κερδών νοούμενη ως μη φυσιολογική και σωστή λογιστική αποτύπωσή τους, ώστε να εκτιμήσουν την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Υποθέτουν ότι η συσχέτιση μεταξύ της αποτελεσματικότητας της Επιτροπής Ελέγχου και η ύπαρξη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και η σχέση της με την Επιτροπή είναι παράγοντες που δημιουργούν λιγότερες ευκαιρίες για τη διοίκηση να προβεί σε χειραγώγηση των

κερδών. Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 108 ισπανικών επιχειρήσεων, μη σχετιζόμενων με τα χρηματοοικονομικά, οι οποίες δραστηριοποιούνται στο χρηματιστήριο της Μαδρίτης, ανάμεσα στο 2003 και το 2006, συμπέραναν ότι το μέγεθος και ο αριθμός συναντήσεων της Επιτροπής Ελέγχου είχε μια σημαντική αρνητική συσχέτιση με τη χειραγωγή κερδών, όπως επίσης ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της ύπαρξης της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κερδών. Η έρευνα διεξήχθη τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, διότι από τότε, βάσει της ισπανικής νομοθεσίας, όλες οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χρηματιστήριο υποχρεούνται να έχουν Επιτροπή Ελέγχου και να παρουσιάζουν έκθεση εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την Επιτροπή Ελέγχου και τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Οι πληροφορίες από τέτοιες εκθέσεις αποτελούν και πηγές της έρευνας για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Βάσει των ευρημάτων, σχετικά με τον αριθμό συνεδριάσεων της Επιτροπής Ελέγχου, μπορεί να ειπωθεί ότι όσο συχνότερα συνεδριάζει η Επιτροπή, τόσο μεγαλύτερη πιθανότητα υπάρχει να ανιχνευθούν ενδεχόμενα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις, χωρίς όμως να μπορεί προσδιοριστεί ένα ελάχιστο όριο συναντήσεων, γι αυτό πιστεύεται ότι οι εταιρείες αυξάνουν τη συχνότητα συνεδριάσεων της Επιτροπής χρόνο με το χρόνο. Αναφορικά με το μέγεθος της Επιτροπής ελέγχου, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι αυτή η μεταβλητή σχετίζεται αρνητικά με τη διαχείριση κερδών, γεγονός το οποίο οφείλεται στο ότι ένας μεγαλύτερος αριθμός μελών και διευθυντών στην Επιτροπή είναι πιθανότερο να εντοπίσει ενδεχόμενη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, σημειώνοντας όμως ότι μεγάλος αριθμός μελών μπορεί να οδηγήσει σε μεροληπτική στάση. Επίσης, δεν υπάρχει σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην ανεξάρτητη Επιτροπή Ελέγχου (με ανεξάρτητα και εκτός της εταιρείας μέλη) και τη διαχείριση κερδών, παρόλο που στο δείγμα παρατηρήθηκε ότι οι επιχειρήσεις έτειναν να δημιουργούν ανεξάρτητες Επιτροπές. Σε σχέση με την ύπαρξη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου από την έρευνα προκύπτει ότι η λειτουργία αυτή αποτελεί ένα πολύ σημαντικό μηχανισμό διασφάλισης της ακρίβειας και αξιοπιστίας των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, γι' αυτό και υπάρχει αρνητική συσχέτιση με το επίπεδο της διαχείρισης κερδών. Τέλος, το συμπέρασμα από το συνδυασμό μιας αποτελεσματικής Επιτροπής Ελέγχου με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι ότι αυτός ο συνδυασμός θα θέσει περιορισμούς σε μια διοίκηση να κατευθυνθεί προς μια διαδικασία διαχείρισης κερδών. Γενικά, οι εταιρείες θα πρέπει να διαθέτουν ελεγκτικούς μηχανισμούς καλής εταιρικής

διακυβέρνησης, ώστε να εντοπίζουν πιθανή χειραγώγηση κερδών, προκειμένου να μην αποβαίνει εις βάρος των μετόχων, των επενδυτών και του κοινωνικού συνόλου.

Οι Arena, et.al. (2009), σε έρευνα που πραγματοποίησαν, ανέλυσαν την ανάγκη πρόσθεσης μεγαλύτερης αξίας στις λειτουργίες των επιχειρήσεων και της συνεισφοράς στην επίτευξη των εταιρικών σκοπών από τους εσωτερικούς ελεγκτές μέσω των βελτιώσεων στους τομείς της διαχείρισης κινδύνου και των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου. Κατά την άποψή τους ο παράγοντας κλειδί, για να προχωρήσουν αυτές οι βελτιώσεις, είναι ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να πείσουν τους ελεγχόμενους για την ποιότητα του ελεγκτικού τους έργου πείθοντας τους managers να εφαρμόσουν τις προτάσεις τους, που είναι απόρροια του έργου αυτού. Λόγω του ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν ενεργούν επί των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή επί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου απευθείας, μπορούν να εντοπίσουν στοιχεία και περιοχές που επιδέχονται βελτιώσεων και να παρέχουν στους managers, που είναι υπεύθυνοι για την επιχειρηματική διαδικασία, εκτιμήσεις και αξιολογήσεις για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου. Οι managers και τα στελέχη θα πρέπει να αποφασίσουν αν και σε ποια έκταση θα υιοθετήσουν και θα υλοποιήσουν τις υποδείξεις των εσωτερικών ελεγκτών. Για το λόγο αυτό η επίδραση των εσωτερικών ελεγκτών στην επίτευξη των εταιρικών σκοπών εξαρτάται και επηρεάζεται από την έκταση αξιοποίησης της ελεγκτικής τους εργασίας από τα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη. Σκοπός της έρευνας των Arena και Azzone είναι να αναλύσει ποιοι παράγοντες μπορούν να ορίσουν μια αποτελεσματική σχέση ανάμεσα στους εσωτερικούς ελεγκτές και στους ελεγχόμενους και να ενισχύσουν την ικανοποίηση των ελεγχόμενων από τη συνεισφορά των εσωτερικών ελεγκτών. Για τη διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ποιότητα του έργου των εσωτερικών ελεγκτών, την οποία αντιλαμβάνονται οι managers, βασίστηκαν σε τρία ζητήματα που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, τα οποία είναι τα χαρακτηριστικά των μονάδων του εσωτερικού ελέγχου που περιλαμβάνουν το προσωπικό και τη θέση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση καθώς και την ελεγκτική μεθοδολογία που εφαρμόζεται, τα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών με αναφορά στις γνωστικές και συμπεριφορικές ικανότητες και δεξιότητές τους και το οργανωσιακό περιβάλλον, που περιλαμβάνει το κανονιστικό πλαίσιο και το επίπεδο κινδύνου στο οποίο εκτίθεται η εταιρεία. Βάση της έρευνας ήταν ένα

πολλαπλό case study με τη συμμετοχή 12 ιταλικών επιχειρήσεων από διαφορετικούς κλάδους και κανονιστικά πλαίσια. Διενεργήθηκαν 54 συνεντεύξεις με εσωτερικούς ελεγκτές και ελεγχόμενους κάθε εταιρείας, με στόχο να περιγράψουν τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου από τη μια πλευρά σε κάθε εταιρεία και από την άλλη να αναδείξουν το βαθμό αντίληψης και κατανόησης της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου από τους ελεγχόμενους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι διαφορετικοί παράγοντες είναι σημαντικοί για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου. Ωστόσο δεν είναι όλοι από τους παράγοντες αυτούς υπό τον έλεγχο και την επιρροή των εσωτερικών ελεγκτών. Από τους παράγοντες που επηρεάζονται και έχουν να κάνουν με τους εσωτερικούς ελεγκτές οι πιο σχετικοί είναι οι ικανότητες και η επαγγελματική επάρκεια των εσωτερικών ελεγκτών, που είναι σημαντικοί για την επαρκή προώθηση του εσωτερικού ελέγχου σε υψηλότερα επίπεδα μέσα στην εταιρεία και οι τρόποι αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ελεγκτών και των ελεγχόμενων κατά τη διάρκεια των ελεγκτικών παρεμβάσεων. Από τους παράγοντες οι οποίοι δεν είναι υπό τον πλήρη έλεγχο των εσωτερικών ελεγκτών, οι πιο σημαντικοί από τη μια πλευρά είναι οι πόροι που είναι διαθέσιμοι για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και σε αυτούς περιλαμβάνονται οι οικονομικοί πόροι και το ανθρώπινο δυναμικό και από την άλλη πλευρά είναι το προφίλ κινδύνου που χαρακτηρίζει την κάθε εταιρεία ξεχωριστά.

Οι Archambeault, et.al. (2008) σε έρευνά τους αναδεικνύουν την ανάγκη και σημασία της έκθεσης εσωτερικού ελέγχου για μετόχους και επενδυτές, προκειμένου αυτοί να απολαμβάνουν μεγαλύτερη διαφάνεια από την εταιρική διακυβέρνηση. Καθώς η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα ιδιαίτερο διοικητικό μηχανισμό, οι μέτοχοι και οι επενδυτές εκτός της επιχείρησης έχουν έλλειψη άμεσης πληροφόρησης σχετικά με τη λειτουργία αυτή σε αντίθεση με τους εντός της επιχείρησης δραστηριοποιούμενους, με αποτέλεσμα αυτή η ασυμμετρία στην πληροφόρηση να έρχεται σε αντίφαση με τις επιδιώξεις για τη διακυβέρνηση, τη διαφάνεια και την υπευθυνότητα στην μετά Sarbanes-Oxley εποχή. Μέσω βιβλιογραφικής επισκόπησης και 18 ημί – δομημένων συνεντεύξεων με αναλυτές, μέλη επιτροπών ελέγχου, εσωτερικούς ελεγκτές και στελέχη χάραξης πολιτικής αξιολογούν πιθανά οφέλη και κόστη από την πληροφόρηση που παρέχει η έκθεση εσωτερικού ελέγχου. Στα συμπεράσματα αναφορικά με τα οφέλη αναφέρεται η

αυξημένη πιθανότητα που έχουν οι μέτοχοι να κατανοήσουν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, να αποκτήσουν γνώση για τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης της επιχείρησης στην οποία έχουν επενδύσει, ώστε να έχουν κριτήρια για τις κρίσεις τους και τη λήψη αποφάσεων, καθώς και στην προοπτική επίτευξης μεγαλύτερου βαθμού διαφάνειας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας επίσης προκύπτει η αυξημένη εμπιστοσύνη των επενδυτών στην αποτελεσματικότητα της επιχείρησης και στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών της καταστάσεων, η θετική επίδραση της πληροφόρησης που παρέχεται με την έκθεση στον εσωτερικό ελεγκτή, ώστε να επιδεικνύει υπευθυνότητα και η παρακίνηση του για επιμελή άσκηση των καθηκόντων του. Σχετικά με τα κόστη που συνεπάγεται η πληροφόρηση μέσω της έκθεσης εσωτερικού ελέγχου για μετόχους και εξωτερικούς επενδυτές, οι Archambeault, DeZoort και Holt συμπεραίνουν την αυξημένη νομική ευθύνη και έκθεση των εσωτερικών ελεγκτών και των μελών της επιτροπής ελέγχου, η οποία και αυξάνει την αμοιβή τους και άρα το κόστος του ελέγχου και αποτελεί και αντικίνητρο για την ενασχόλησή τους με τον εσωτερικό έλεγχο. Ένα επιπλέον κόστος αποτελεί ο αυξημένος όγκος πληροφοριών για τους επενδυτές και μετόχους, στους οποίους πολλές από αυτές θα επιφέρουν σύγχυση με πιθανό αποτέλεσμα τη λήψη αποφάσεων χωρίς τη χρήση ουσιαστικών πληροφοριών. Στο τέλος της έρευνας προτείνεται μια περιγραφική έκθεση εσωτερικού ελέγχου που καθορίζει τη φύση του εσωτερικού ελέγχου, τις αρμοδιότητες, την υπευθυνότητα κατά την άσκηση του ελέγχου, τις δραστηριότητες που περιλαμβάνει και την πηγή των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για τη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου.

Σε έρευνα των Felix, et.al. (2005) μελετάται πώς η παροχή σημαντικών μη ελεγκτικών υπηρεσιών από τον εξωτερικό ελεγκτή και η ασκούμενη πίεση από τους πελάτες για χρήση του έργου του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει τον εξωτερικό ελεγκτή στο να στηριχθεί στο έργο του εσωτερικού ελεγκτή. Ανέπτυξαν το συγκεκριμένο ζήτημα επεκτείνοντας προηγούμενες έρευνες, εστιάζοντας στη σημασία διάφορων ερμηνευτικών μεταβλητών, όπως τα κέρδη από μη ελεγκτικές υπηρεσίες, την πίεση των πελατών, την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και το βαθμό συνεργασίας εσωτερικού και εξωτερικού ελεγκτή, που ασκούν επιρροή στην απόφαση του εξωτερικού ελεγκτή να βασιστεί στο έργο και τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Οι πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν αποκτήθηκαν από βάσεις δεδομένων προηγούμενων ερευνών και αφορούν απαντήσεις που δόθηκαν

τόσο από εσωτερικούς όσο και από εξωτερικούς ελεγκτές 74 σημαντικών οικονομικά οντοτήτων, με τη συμπλήρωση ξεχωριστών ερωτηματολογίων. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι όταν δεν παρέχονται μη ελεγκτικές υπηρεσίες σε έναν πελάτη, η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και το επίπεδο συντονισμού εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου επηρεάζουν σημαντικά τις αποφάσεις του ελεγκτή να εμπιστευτεί τον εσωτερικό έλεγχο. Ωστόσο, όταν ο ελεγκτής παρέχει πέραν των ελεγκτικών και άλλου είδους υπηρεσίες, τότε η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και η έκταση του συντονισμού μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου δεν έχει σημαντική επίδραση στην απόφαση του ελεγκτή. Περαιτέρω, όταν μη ελεγκτικές υπηρεσίες προσφέρονται, οι αντιδράσεις του ελεγκτή στις πιέσεις του πελάτη έχει ως αποτέλεσμα μια σημαντική αύξηση της εμπιστοσύνης του ελεγκτή προς το έργο του εσωτερικού ελέγχου. Γι' αυτό οι εξωτερικοί ελεγκτές φαίνεται να επηρεάζονται περισσότερο από τις ασκούμενες πιέσεις από την πλευρά των πελατών και να ενδιαφέρονται λιγότερο για την ποιότητα του ελεγκτικού έργου και το βαθμό συνεργασίας εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, όταν πρόκειται να λάβουν αποφάσεις αναφορικά με την εμπιστοσύνη που θα δείξουν στον εσωτερικό έλεγχο εταιρειών-πελατών στους οποίους προσφέρουν και σημαντικές μη ελεγκτικές υπηρεσίες. Αυτά τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι τα έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες επιδρούν σε αποφάσεις που είναι καίριες για τη συλλογή ελεγκτικών αποδεικτικών στοιχείων και την αξιολόγηση μέρους της ελεγκτικής διαδικασίας. Εντούτοις πρέπει να επισημανθεί ότι τα ευρήματα της μελέτης δεν δείχνουν άμεσα ότι η διοίκηση ή οι ελεγκτές διακατέχονται από αρνητικά κίνητρα ή θέτουν σε κίνδυνο την ποιότητα του ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό ορίζεται η Ελεγκτική και αναλύεται η έννοια της, προσδιορίζονται το αντικείμενο και το υποκείμενο του ελέγχου καθώς και οι ελεγκτικές διαδικασίες και γίνεται διάκριση ανάμεσα στις κατηγορίες των ελεγκτών και τα είδη των ελέγχων.

3.2 Έννοια και ορισμός της Ελεγκτικής

Ως φυσικό επακόλουθο της ανάπτυξης των επιστημών στη διάρκεια των χρόνων είναι και η αναπόφευκτη και ταυτόχρονη εξέλιξη των κοινωνιών. Ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες οι εξελίξεις στους επιστημονικούς τομείς είναι ραγδαίες και με τη συμβολή της παγκοσμιοποίησης η διάχυση των ευεργετικών συνεπειών τους έχουν οδηγήσει σε ταχύτατες αλλαγές και ανακατατάξεις, με αποτέλεσμα κάθε πτυχή της κοινωνικής δραστηριότητας να έχει επηρεαστεί. Εξάιρεση δεν θα μπορούσε να αποτελέσει το οικονομικό περιβάλλον, το οποίο είναι πιο πολύπλοκο και σύνθετο από ποτέ. Στα πλαίσια αυτά έχουν δημιουργηθεί νέες ανάγκες και δεδομένα, η αντιμετώπιση των οποίων οδήγησε στην εμφάνιση νέων επιστημονικών κλάδων και πεδίων, ώστε η οικονομική δραστηριότητα να ασκείται από τους φορείς της όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα και απρόσκοπτα.

Η αυξανόμενη ροή οικονομικών πληροφοριών και ο όγκος των οικονομικών συναλλαγών και πράξεων δημιούργησε την ανάγκη για τη χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση και παρακολούθησή τους, ώστε να αποτρέπονται και να προλαμβάνονται ενδεχόμενες παρενέργειες, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά την ομαλή οικονομική δραστηριότητα. Σε αυτό το σημείο καθοριστικό ρόλο και συμβολή

έχει η Λογιστική επιστήμη με την ανάπτυξη ενός από τους σημαντικότερους κλάδους της, αυτόν της Ελεγκτικής. Δια μέσου των ελέγχων είναι δυνατόν τα οποιαδήποτε σφάλματα, παρατυπίες και παραλείψεις, ακούσιες ή μη, που μπορεί να προκύψουν στην καθημερινότητα των εργασιών των οικονομικών οντοτήτων, να προληφθούν, να αποκαλυφθούν, να περιοριστούν και να διορθωθούν. Επιπλέον, η συνεχής και συστηματική ενασχόληση με τις δραστηριότητες των εργασιών αυτών μπορεί να επιφέρει και βελτιώσεις στον τρόπο λειτουργίας των μονάδων με τελικό σκοπό την καλύτερη παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών στους χρήστες των παραγόμενων αποτελεσμάτων από αυτές, προκειμένου να είναι σε θέση να λαμβάνουν ορθές οικονομικές αποφάσεις, και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Η Ελεγκτική ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Σκοπός της είναι ο έλεγχος των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν από την επιχείρηση κατά τη διάρκεια του διαχειριστικού έτους και διενεργείται από πρόσωπα ανεξάρτητα προς την οικονομική μονάδα (ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές)(Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Σύμφωνα με τον καθηγητή Μ. Τσιμάρα (1956) η Ελεγκτική ορίζεται ως «το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών δια των οποίων, απορреουσών από βαθειάν γνώσιν της οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων (Επιχειρήσεων), της Λογιστικής και του Δικαίου (Εμπορικού, Αστικού, Φορολογικού), διενεργείται η εξέλεξις (Verification) εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων, λογιστικών και συναφών στοιχείων, προς διαπίστωσιν πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγήν αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικών προς οικονομικήν τινά διαχείρισιν» (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Κατά τον Mattingly (1964) ως αντικείμενο της Ελεγκτικής ορίζεται η «εξέταση των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδας, των δικαιολογητικών εγγράφων, των αποδεικνυόντων την αλήθεια, ακρίβεια και νομιμότητα των εν αυτοίς εγγραφών, η ζήτησις των απαιτούμενων πληροφοριών, ως και η διενέργεια δοκιμαστικών επαληθεύσεων, πασών των εργασιών τούτων διεξαγόμενων εις τοιαύτην έκτασιν, ώστε να πεισθεί ο ελεγκτής περί της ακριβείας και αληθείας των ως άνω βιβλίων και των βάσει τούτων συνταχθεισών οικονομικών καταστάσεων»(Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Βάσει του ορισμού της Αμερικανικής Ένωσης Λογιστικής (American Accounting Association) (1972) η Ελεγκτική είναι «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες»(Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Η Ελεγκτική είναι ένας δυναμικά εξελισσόμενος κλάδος της Λογιστικής, μιας και στη σημερινή εποχή ολοένα και σε μεγαλύτερο βαθμό η ανάγκη υιοθέτησής της όχι μόνο από επιχειρήσεις και οικονομικούς οργανισμούς αλλά και από άλλους φορείς αυξάνει και έτσι και η ίδια προσπαθεί να αναπτύσσει νέες τεχνικές και μεθόδους προκειμένου να δώσει λύσεις στις δημιουργούμενες ανάγκες και προκλήσεις.

3.3 Ελεγκτική και εξεταζόμενα ζητήματα

Η Ελεγκτική έχει στο επίκεντρο της ενασχόλησής της μια σειρά ζητημάτων, ενώ υπάρχουν και άλλα τα οποία δεν την αφορούν. Έτσι λοιπόν τα ζητήματα τα οποία δεν άπτονται του ενδιαφέροντός της έχουν να κάνουν (Παπαστάθης, 2003):

- Με τη νομική μορφή των οντοτήτων που υπόκεινται σε έλεγχο, δηλαδή αν είναι ιδιωτικού ή δημόσιου χαρακτήρα.
- Με το αντικείμενο εκμετάλλευσης των οντοτήτων, δηλαδή το αντικείμενο των δραστηριοτήτων τους.
- Με το χαρακτηρισμό των οντοτήτων ως κερδοσκοπικές ή μη.

Τα βασικά ζητήματα τα οποία ενδιαφέρουν και εξετάζει η Ελεγκτική είναι: α) το αντικείμενο του ελέγχου β) το υποκείμενο του ελέγχου και γ) οι ελεγκτικές διαδικασίες (Παπαστάθης, 2003).

Το αντικείμενο του ελέγχου

Το ενδιαφέρον για το αντικείμενο του ελέγχου συνίσταται στο τι ελέγχεται, από πού πηγάζει η ανάγκη για έλεγχο και ποιοι είναι οι στόχοι που θα ικανοποιηθούν από τη διενέργεια του. Ο έλεγχος προκύπτει από την ανάγκη εξακρίβωσης της ορθής διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας μιας επιχείρησης, την επαληθευσιμότητα, ακρίβεια και αξιοπιστία των πληροφοριών, που μπορούν να μετρηθούν με τρόπο συστηματικό και να συγκριθούν με ορισμένα προκαθορισμένα πρότυπα, ως αποτέλεσμα του ενδιαφέροντος των σχετιζόμενων με την επιχείρηση για την ποιότητα των πληροφοριών αυτών. Τα αποτελέσματα και συμπεράσματα από τον διενεργούμενο έλεγχο μιας οικονομικής οντότητας είναι φυσικό να ενδιαφέρουν τους ίδιους τους φορείς της, όπως οι ιδιοκτήτες, οι μέτοχοί και οι διοικούντες αυτήν, αλλά πέρα από αυτούς υπάρχουν και άλλοι ενδιαφερόμενοι, όπως οι πιστωτές, προμηθευτές, κυβερνητικοί φορείς, ανταγωνιστές, εργατικό δυναμικό, πιθανοί επενδυτές, επαγγελματικές ενώσεις και γενικότερα το ευρύ κοινό (Καζαντζής, 2006).

Ως βασικοί σκοποί που ικανοποιούνται με τη διενέργεια ελέγχων μπορούν να αναφερθούν οι παρακάτω (Τσακλάγκανος, 2005):

- Εντοπισμός και πρόληψη ηθελημένων ή και αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών.
- Διερεύνηση, αποκάλυψη και καταστολή ακουσίων ή εκουσίων σφαλμάτων και απατών.
- Έγκριση, ανάλυση και σχολιασμός της ακρίβειας και της πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων στο σύνολό τους.
- Αξιολόγηση της σύνταξης και της παράθεσης διαφόρων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων, που συνήθως αποτελούν ενδιαφέροντα και κατατοπιστικά στοιχεία για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν μέσα στην επιχείρηση.
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των ανάλογων χρήσιμων συμπερασμάτων.
- Υπογράμμιση των ατελειών και καθορισμός των αδυναμιών στο όλο κύκλωμα της επιχειρησιακής και διαχειριστικής απεικόνισης.

- Στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης των κάθε λογής απαιτήσεων της επιχείρησης, προκειμένου να υπολογιστούν οι πιθανές επισφάλειες και να γίνει έτσι δυνατός ο σχηματισμός των σωστών προβλέψεων.

Το υποκείμενο του ελέγχου

Το υποκείμενο του ελέγχου αφορά τον Ελεγκτή, το πρόσωπο το οποίο είναι επιφορτισμένο με την όλη διαδικασία άσκησης του ελέγχου, καθώς και στα προσόντα τα οποία θα πρέπει να διαθέτει, ώστε να αντεπεξέρχεται αποτελεσματικά στα ελεγκτικά του καθήκοντα (Παπαστάθης, 2003).

Ελεγκτικές διαδικασίες

Οι ελεγκτικές διαδικασίες αφορούν τον τρόπο με τον οποίο προετοιμάζεται και ασκείται ο έλεγχος και συνίστανται στις επιστημονικές μεθόδους και τεχνικές, οι οποίες εφαρμόζονται κάθε φορά, ώστε το εξαγόμενο αποτέλεσμα του ελέγχου να χαρακτηρίζεται από εγκυρότητα και αξιοπιστία (Παπαστάθης, 2003).

3.4 Διακρίσεις Ελεγκτών

Οι ελεγκτές διαχωρίζονται και κατατάσσονται στις διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη σχέση εξάρτησής τους με την οικονομική οντότητα, είτε αυτή χαρακτηρίζεται υπαλληλική-οικονομική είτε άλλης μορφής και ανάλογα με το σκοπό που καλείται να εξυπηρετήσει ο διενεργούμενος έλεγχος. Οι τρεις κατηγορίες διάκρισης των ελεγκτών είναι: α) Οι εσωτερικοί ελεγκτές β) οι εξωτερικοί ελεγκτές γ) οι κυβερνητικοί ελεγκτές (Καζαντζής, 2006).

Εσωτερικοί ελεγκτές

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αποτελούν στελέχη και ταυτόχρονα υπαλληλικό προσωπικό της ίδιας της οικονομικής οντότητας της οποίας έχουν αναλάβει τον έλεγχο. Η θέση του ελεγκτή στη διοικητική ιεραρχία της οικονομικής οντότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική, επιφορτισμένη με αυξημένες ευθύνες, απαιτώντας εξειδικευμένα επιστημονικά προσόντα και ιδιαίτερη κατάρτιση. Με αυτόν τον τρόπο

και εξασφαλίζοντας την ανεξαρτησία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου , που αποτελεί και βασική προϋπόθεση παραγωγής αποτελεσματικού ελέγχου, η διοίκηση καταδεικνύει την πλήρη υποστήριξη και συμπαράσταση προς τον εσωτερικό ελεγκτή, γεγονός πρωταρχικής σημασίας για την επιτυχία του έργου του (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Οι δραστηριότητες των εσωτερικών ελεγκτών αφορούν ελέγχους για τη διαπίστωση της επίτευξης των επιδιώξεων των διοικούντων και των μετόχων, την εφαρμογή κανονισμών και υποδείξεων από το σύνολο των λειτουργούντων εντός της οικονομικής μονάδας ή οργανισμού, καθώς επίσης μπορεί να αφορούν λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους στα επιμέρους τμήματα. Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι η μεταφορά των εξαγομένων συμπερασμάτων και πληροφοριών από τους εσωτερικούς ελεγκτές προς τις διοικήσεις των επιχειρήσεων, προκειμένου αυτές να είναι σε θέση να λάβουν τις ορθότερες αποφάσεις για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεών τους και την εξυπηρέτηση των εταιρικών τους συμφερόντων. Σε όλη αυτή τη διαδικασία σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η επίβλεψη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, τόσο κατά τον σχεδιασμό του όσο και κατά τη λειτουργία του, από τον εσωτερικό ελεγκτή ο οποίος θα πρέπει να έχει την ικανότητα να παρεμβαίνει οποτεδήποτε κρίνει αναγκαίο αναφέροντας οτιδήποτε αξιοσημείωτο σε ανώτερες ιεραρχικά βαθμίδες διοίκησης. Ένα βασικό μειονέκτημα των εσωτερικών ελεγκτών είναι η πιθανή έλλειψη εμπιστοσύνης, από μέρους των εκτός της οικονομικής μονάδας ατόμων, στην κρίση τους και στα πορίσματα και συμπεράσματα στα οποία αυτοί καταλήγουν. Ο λόγος είναι ότι, παρόλη την ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών με τα διάφορα τμήματα που ελέγχουν, παραμένουν υπάλληλοι της οικονομικής μονάδας και άρα συνδέονται με σχέση εξάρτησης με αυτή, γεγονός που θέτει σε αμφισβήτηση την πλήρη ανεξαρτησία τους κατά τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων (Καζαντζής, 2006).

Εξωτερικοί ελεγκτές

Οι εξωτερικοί ελεγκτές, σε αντίθεση με τους εσωτερικούς, δεν αποτελούν μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της οντότητας που πρόκειται να ελεγχθεί, γι' αυτό και καλούνται και ως ανεξάρτητοι ελεγκτές ή ορκωτοί ελεγκτές λογιστές, με αντικείμενο ελέγχου τις οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης οντότητας, χωρίς να αποκλείονται και άλλου τύπου έλεγχοι (Καζαντζής, 2006). Χαρακτηριστικό γνώρισμα των εξωτερικών ελεγκτών είναι η απουσία οποιασδήποτε σχέσης και δεσμού με τη διοίκηση της επιχείρησης, καθώς και με το σύνολο των παραγόντων

που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν τη λειτουργία της και δραστηριοποιούνται εντός αυτής. Η έλλειψη τέτοιου είδους εξάρτησης προσδίδει μια αυτοτέλεια δράσης και ευχέρεια κινήσεων στον εξωτερικό ελεγκτή, ο οποίος μπορεί να επικεντρωθεί στο ελεγκτικό του έργο ανεπηρέαστος, δίχως περιορισμούς και επιρροές, γεγονός που μπορεί να εγγυηθεί την ποιότητα των διαδικασιών ελέγχου και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων του. Στη σημερινή εποχή η σημασία του εξωτερικού ελέγχου ολοένα και αυξάνεται λόγω της μεγέθυνσης των επιχειρήσεων και της πολυπλοκότητας των σχέσεων που διέπουν το οικονομικό σύστημα, με αποτέλεσμα την ανάγκη για διαφάνεια στις οικονομικές συναλλαγές και στην άσκηση της οικονομικής δραστηριότητας, μέσω των δομών ενός ανεξάρτητου συστήματος εξωτερικού ελέγχου, που θα διασφαλίζει την αξιοπιστία και διαφάνεια των οικονομικών πράξεων. Ο εξωτερικός ελεγκτής προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ρόλου του θα πρέπει κύρια να διακρίνεται για το ήθος και την ακεραιότητα του χαρακτήρα του και την επαγγελματική του ευσυνειδησία. Επιπρόσθετα προσόντα, τα οποία πρέπει να διαθέτει, είναι η ιδιαίτερη επιστημονική του κατάρτιση και το υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης σε συνδυασμό με την επαγγελματική εμπειρία, η ανεπτυγμένη αντίληψη και οξύτητα πνεύματος με ικανότητα άμεσων παρεμβάσεων και δράσεων, καθώς και η διακριτικότητα και εχεμύθεια κατά την άσκηση των καθηκόντων του (Τσακλάγκανος, 2005).

Κυβερνητικοί ελεγκτές

Στους κυβερνητικούς ελεγκτές περιλαμβάνονται οι φορείς, υπηρεσίες και οργανισμοί δημόσιου χαρακτήρα, οι οποίοι διενεργούν ελέγχους διαφόρων σκοπών. Έτσι οι κυβερνητικοί ελεγκτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε επιμέρους κατηγορίες ελεγκτών, όπως οι παρακάτω:

- **Φορολογικοί ελεγκτές.** Είναι οι υπάλληλοι οι οποίοι διενεργούν τους φορολογικούς ελέγχους με στόχο τον καθορισμό της φορολογητέας ύλης των φορολογούμενων προσώπων, φυσικών και νομικών, των φορολογικών υποχρεώσεών τους και τον επανέλεγχο αυτών. Σκοπός των φορολογικών ελεγκτών είναι: α) ο έλεγχος των τηρούμενων βιβλίων μιας εταιρείας, για να διαπιστωθεί αν οι λογιστικές εγγραφές τους στηρίζονται σε νόμιμα παραστατικά, β) η διαπίστωση του αν η επιχειρηματική και συναλλακτική δραστηριότητα μιας εταιρείας έχει καταχωρηθεί και εμφανίζεται στα

τηρούμενα λογιστικά βιβλία και το χαρακτηρισμό τους ως επαρκή και ακριβή ή ανεπαρκή και ανακριβή λόγω ελλείψεων και παρατυπιών, γ) ο προσδιορισμός του λογιστικού αποτελέσματος μιας εταιρείας και ο καθορισμός του φορολογητέου εισοδήματός της, δ) ο καθορισμός των φορολογικών υποχρεώσεων μιας εταιρείας και ο έλεγχος εκπλήρωσής τους. Για την ικανοποίηση των σκοπών αυτών ο ελεγκτής, πέραν πολλών άλλων στοιχείων, είναι αναγκαίο να διαθέτει γνώση της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας και νομολογίας, λογιστική εκπαίδευση και κατάρτιση με εξειδίκευση στα οικονομικά και γνώσεις λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων. Επιπλέον θα πρέπει να χαρακτηρίζεται ως προσωπικότητα με ήθος και ακεραιότητα, να διακρίνεται για την αντίληψη, μεθοδικότητα, υπομονή και επιμονή του (Νεγκάκης & Ταχυνάκης 2013;Καζαντζής, 2006).

- **Ελεγκτές βεβαίωσης και αναγκαστικής είσπραξης εσόδων Ελληνικού Δημοσίου.** Υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομικών και δεσμεύονται με συμβόλαιο αποδοτικότητας με το Δημόσιο, στο οποίο εμπεριέχονται οι υποχρεώσεις, οι στόχοι που αναλαμβάνουν να επιτύχουν, όπως και η απαγόρευση ανάληψης άλλων ιδιωτικών έργων με αμοιβή για το χρονικό διάστημα που ασκούν τα καθήκοντα του ελεγκτή (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).
- **Ελεγκτές του Ελεγκτικού Συνεδρίου.** Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελεί ανώτερο διοικητικό δικαστήριο με αρμοδιότητα την άσκηση του δικαστικού ελέγχου της δημόσιας διαχείρισης και της διαχείρισης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Ο ασκούμενος έλεγχος ακολουθεί τις αρχές και τις διαδικασίες του λογιστικού και διαχειριστικού ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).
- **Ελεγκτές του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.** Οι έλεγχοι στους οποίους προβαίνουν είναι προληπτικοί σχετικά με τον έλεγχο των κρατικών δαπανών και αφορούν τη νομιμότητα και κανονικότητα των ενταλμάτων πληρωμής των δαπανών που εκδίδονται από κρατικές υπηρεσίες. Οι ελεγκτές βρίσκονται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών και είναι διοικητικά ανεξάρτητοι αναφορικά με άλλες υπηρεσίες ή υπουργεία που πραγματοποιούν δαπάνες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Καζαντζής, 2006).

- **Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης.** Ο θεσμός δεν αποτελεί μια ανεξάρτητη Αρχή, αφού διορίζεται και παύεται από το Υπουργικό Συμβούλιο με εισήγηση του Πρωθυπουργού, αλλά ταυτόχρονα δεν υπόκειται σε έλεγχο από κυβερνητικά όργανα ή δημόσια αρχή και τα μέλη του διακρίνονται για την προσωπική και λειτουργική τους ανεξαρτησία. Σκοπός του είναι η ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των ελεγκτικών της οργάνων, ο εντοπισμός περιπτώσεων κακοδιοίκησης και διαφθοράς, η συντέλεση οικονομικών εγκλημάτων και η διαπίστωση πειθαρχικών αδικημάτων από μέρους των υπαλλήλων των φορέων δημόσιας διοίκησης, καθώς και η κατάσταση των περιουσιακών τους στοιχείων (Νεγκάκης & Ταχυνάκης 2013;Καζαντζής, 2006).
- **Υπηρεσία Εδικών Ελέγχων.** Η υπηρεσία αυτή εποπτεύεται απευθείας από τον Υπουργό Οικονομικών και ως στόχο έχει: α) την αποκάλυψη και καταπολέμηση εστιών οικονομικού εγκλήματος, φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίας, β) τον έλεγχο της κίνησης κεφαλαίων, γ) τον έλεγχο της διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών, της κατοχής και διακίνησης απαγορευμένων ή υπό ειδικό καθεστώς ειδών και ουσιών και δ) τον έλεγχο της ορθής εφαρμογής διατάξεων που σχετίζονται με τις εθνικές και κοινοτικές επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις, όπως επίσης και διατάξεων αναφορικά με την προστασία της δημόσιας περιουσίας. Με την επίτευξη των επιδιώξεων αυτών η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων έχει σκοπό την πρόληψη παράνομων πράξεων, την οικειοθελή συμμόρφωση των υπόχρεων, τη δίωξη των υπευθύνων, καθώς και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Νεγκάκης & Ταχυνάκης 2013; Καζαντζής, 2006).

3.5 Διακρίσεις Ελέγχων

Η διάκριση των ελέγχων σε διάφορες επιμέρους κατηγορίες σχετίζεται άμεσα με το αντικείμενο του ελέγχου, δηλαδή τι είναι αυτό που πρόκειται να ελεγχθεί και ποιος σκοπός και ανάγκη θα ικανοποιηθούν από τον έλεγχο και τα προκύπτοντα

αποτελέσματά. Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχουν πολλά και διαφορετικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται ομαδοποίηση των ελέγχων. Οι έλεγχοι συχνά δεν είναι οι ίδιοι για όλες τις οικονομικές μονάδες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης 2013), έχοντας όμως υπόψη τη δεδομένη κατηγοριοποίησή τους οι αρμόδιοι κάθε τέτοιας μονάδας διευκολύνονται ως προς την επιλογή εκείνου του είδους ελέγχου που θεωρούν ως το καταλληλότερο για τη μονάδα της οποίας ηγούνται (Τσακλάγκανος, 2005). Τα κριτήρια κατάταξης των ελέγχων σε διαφορετικές κατηγορίες ποικίλλουν και εξαρτώνται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ελέγχου χωριστά. Παρακάτω παρατίθενται οι διάφορες κατηγοριοποιήσεις, χωρίς να αποκλείεται σε ορισμένες περιπτώσεις ένα είδος ελέγχου να υπάγεται ταυτόχρονα και σε άλλη ομάδα ελέγχων (Τσακλάγκανος, 2005).

Ανάλογα με το εύρος και την έκτασή τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε γενικούς και ειδικούς ελέγχους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

- **Γενικοί έλεγχοι** είναι αυτοί που αφορούν στο σύνολο της διαχείρισης μιας δεδομένης χρονικής περιόδου και σκοπό έχουν τη γνωμοδότηση για την τήρηση των διαδικασιών κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και την ορθή απεικόνισή τους. Τέτοιου είδους έλεγχος είναι ο έλεγχος ισολογισμού τέλους χρήσης (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).
- **Ειδικοί έλεγχοι** είναι αυτοί που αφορούν κάποιους συγκεκριμένους τομείς, λογαριασμούς ή δραστηριότητες της επιχείρησης με σκοπό την αποκάλυψη ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων και τη σωστή τήρηση των εκάστοτε ακολουθούμενων διαδικασιών. Τέτοιοι έλεγχοι μπορεί να είναι ο έλεγχος ταμείου, αποθεμάτων, επισφάλειας πελατών κ.α. (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

Ανάλογα με τον ελεγκτή και τη σχέση εργασιακής του εξάρτησης από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα οι έλεγχοι διαχωρίζονται σε εξωτερικούς, εσωτερικούς και μικτούς ελέγχους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

- **Εξωτερικοί έλεγχοι** ονομάζονται οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται από νομικά ή φυσικά πρόσωπα, τα οποία δεν έχουν σχέση εξαρτημένης εργασίας

με τον ελεγχόμενο φορέα ή άλλου είδους οικονομική σχέση με αυτόν και συγχρόνως διαθέτουν τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα και καλούνται ορκωτοί λογιστές-ελεγκτές . Οι εξωτερικοί έλεγχοι διενεργούνται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου(Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Παπαστάθης, 2003).

- **Εσωτερικοί έλεγχοι** ονομάζονται οι έλεγχοι που οργανώνονται από έναν οικονομικό φορέα και διενεργούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι είναι υπάλληλοι του φορέα αυτού, έχοντας ιδιαίτερα επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα. Οι ελεγκτές κατά την άσκηση του έργου τους ακολουθούν τον εσωτερικό κανονισμό και τις υποδείξεις της διοίκησης γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αναντιστοιχίες και αποκλίσεις με τα γενικά ελεγκτικά πρότυπα (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Παπαστάθης, 2003).
- **Μικτοί έλεγχοι** καλούνται οι έλεγχοι που η οργάνωση και ο συντονισμός τους διεξάγεται από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου σε συνεργασία με εξωτερικούς ελεγκτές (Παπαστάθης, 2003).

Ανάλογα με τη διάρκεια και την περιοδικότητά τους οι έλεγχοι κατηγοριοποιούνται σε μόνιμους ή διαρκείς, τακτικούς ή περιοδικούς και έκτακτους ή περιστασιακούς ελέγχους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Παπαστάθης, 2003)

- **Μόνιμοι ή διαρκείς έλεγχοι** καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε συνεχή βάση και σε όλη τη διάρκεια της χρήσης και η διενέργειά τους γίνεται από τα ίδια τα τμήματα και τους προϊσταμένους τους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Παπαστάθης, 2003).
- **Τακτικοί ή περιοδικοί** καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα χωρίς να είναι συνεχείς, όπως οι μηνιαίοι, οι τριμηνιαίοι και οι ετήσιοι έλεγχοι και η διενέργεια τους πραγματοποιείται από εσωτερικούς ελεγκτές και μόνο (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013;Παπαστάθης, 2003).
- **Έκτακτοι ή περιστασιακοί έλεγχοι** καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε τυχαία χρονική στιγμή και για ειδικούς λόγους. Είναι έλεγχοι που γίνονται ως αποτέλεσμα εκτιμήσεων μη αποτελεσματικότητας ορισμένων λειτουργιών και άμεσης παρέμβασης για τη βελτίωσή τους ή υπονοιών για κατάχρηση και

κακοδιαχείριση. Η διενέργεια αυτών των ελέγχων αναλαμβάνεται από εσωτερικούς ελεγκτές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

Ανάλογα με το σκοπό που πρόκειται να εξυπηρετήσουν διάκριση ελέγχων γίνεται ανάμεσα σε προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

- **Προληπτικοί έλεγχοι** είναι αυτοί που σκοπός της διενέργειάς τους είναι η πρόληψη πιθανών σφαλμάτων και γενικά η πρόληψη του κινδύνου κατά την τήρηση και εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).
- **Κατασταλτικοί έλεγχοι** είναι αυτοί που έπονται της εκτέλεσης μιας πράξης ή διαδικασίας και αποσκοπούν στη διαπίστωση, αποκάλυψη και καταστολή ηθελημένων ή μη σφαλμάτων, παραλείψεων και ατασθαλιών (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013; Παπαστάθης, 2003).

Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο βάσει του οποίου επιβάλλονται, οι έλεγχοι κατατάσσονται σε υποχρεωτικούς και προαιρετικούς (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

- **Υποχρεωτικοί έλεγχοι** είναι εκείνοι που η διενέργειά τους επιβάλλεται από νομοθετικές διατάξεις, δικαστικές αρχές ή άλλους κρατικούς φορείς και υπηρεσίες.
- **Προαιρετικοί έλεγχοι** είναι εκείνοι που η διενέργειά τους αποφασίζεται και επιβάλλεται από τους διοικούντες ή τους μετόχους μιας οικονομικής οντότητας, προκειμένου τα αποτελέσματα του ελέγχου να χρησιμοποιηθούν για δικούς τους σκοπούς.

Ανάλογα με τον τομέα διερεύνησης οι έλεγχοι διαχωρίζονται σε διαχειριστικούς, διοικητικούς και φορολογικούς ελέγχους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

- **Διαχειριστικοί έλεγχοι** καλούνται οι έλεγχοι οι οποίοι ως αντικείμενο έρευνας έχουν τη διαχείριση των οικονομικών μιας οικονομικής μονάδας.

- **Διοικητικοί έλεγχοι** ονομάζονται οι έλεγχοι που το πεδίο έρευνάς τους είναι η διαπίστωση της ενδεδειγμένης και πιστής τήρησης και εφαρμογής των ακολουθούμενων διαδικασιών κατά τη λειτουργία της οικονομικής μονάδας.
- **Φορολογικοί έλεγχοι** είναι αυτοί που αντικειμενικός τους σκοπός είναι η εξακρίβωση της εναρμόνισης της οικονομικής μονάδας με την υφιστάμενη φορολογική νομοθεσία και η σωστή τήρηση των υποχρεώσεων που σχετίζονται με αυτή.

Όπως έχει αναφερθεί, η διάκριση των ελέγχων σε διάφορες κατηγορίες δεν αποκλείει την ταυτόχρονη κατάταξη μιας μορφής ελέγχου σε παραπάνω από μια κατηγορία. Πιο συγκεκριμένα, οι έλεγχοι ανάλογα με το αντικείμενο ενασχόλησης τους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν και σε: α) ελέγχους οικονομικών καταστάσεων β) ελέγχους συμμόρφωσης γ) λειτουργικούς ελέγχους δ) ελέγχους αποδοτικότητας της διοίκησης ε) ελέγχους κοινωνικής ευθύνης στ) ελέγχους οικονομικού εγκλήματος ζ) ειδικούς ελέγχους (Καζαντζής, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

4.1 Εισαγωγή

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι ο προσδιορισμός της έννοιας του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας και της σημασίας του για τα μέλη κάθε επαγγελματικής ένωσης και ειδικότερα για τους επαγγελματίες εσωτερικούς ελεγκτές και η ανάλυση της έννοιας της προσωπικής ηθικής, η οποία οφείλει να είναι κύριο γνώρισμα των επαγγελματιών εσωτερικών ελεγκτών. Στη συνέχεια παρατίθενται οι Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας λογιστών (IFAC) και του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) και γίνεται αναφορά στην επαγγελματική ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών, ως βασικό χαρακτηριστικό κατά την παροχή υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και τις ελεγκτικές απειλές που υπονομεύουν την ποιότητα του ελεγκτικού έργου.

4.2 Ηθική και Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Στη σύγχρονη εποχή όλα τα οργανωμένα επαγγέλματα διακρίνονται για την υιοθέτηση και εφαρμογή από τα μέλη των επαγγελματικών ενώσεων συγκεκριμένων πλαισίων λειτουργίας και συμπεριφοράς. Τα πλαίσια αυτά ονομάζονται κώδικες δεοντολογίας και ηθικής. Οι κώδικες δεοντολογίας αποτελούν σύνολο αρχών, κανόνων και οδηγιών για την αποδεκτή στάση και συμπεριφορά που πρέπει να διακρίνει τους επαγγελματίες κατά την άσκηση του επαγγελματικού τους έργου, προσφέροντάς τους ταυτόχρονα κατευθυντήριες οδούς για τη συνεχή εξέλιξη και βελτίωση των δεξιοτήτων τους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Η κάθε μορφή εργασίας, για να αποκτήσει μια διαφορετική υπόσταση και να μετεξελιχθεί σε επαγγελματικό θεσμό, χρειάζεται να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Μια από αυτές είναι και η ύπαρξη ενός κώδικα επαγγελματικής συμπεριφοράς των ασκούντων τη συγκεκριμένη εργασία. Έτσι οι βασικοί λόγοι που οδηγούν στη δημιουργία και ύπαρξη κωδίκων επαγγελματικής δεοντολογίας, τους οποίους ακολουθούν τα μέλη των επαγγελματικών ενώσεων, εδράζονται: α) στην ομαδοποίηση των βασικών γνωρισμάτων του κάθε επαγγέλματος, β) στον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών, που θα προσδιορίζουν μια συγκεκριμένη επαγγελματική συμπεριφορά, γ) στην προαγωγή του επαγγελματικού κύρους και αξίας του εκάστοτε επαγγελματικού κλάδου δ) στην ακριβή διαπίστωση των αποκλίσεων που παρατηρούνται από τον κάθε επαγγελματία (Τσακλάγκανος, 2005).

Η διαμόρφωση τέτοιων κανόνων συμπεριφοράς βοηθά τους χρήστες των υπηρεσιών που προσφέρει το εκάστοτε επάγγελμα και στη συγκεκριμένη περίπτωση το ελεγκτικό, να είναι σε θέση να κατανοούν τι πρέπει να αναμένουν από τη χρήση των υπηρεσιών αυτών, τα άτομα που ασκούν το επάγγελμα να γνωρίζουν τι σημαίνει αποδεκτή συμπεριφορά και να επιτρέπουν στο ίδιο το επάγγελμα μέσω των κανόνων να επιβλέπει την συμπεριφορά των μελών του. Επιπλέον, η θέσπιση κωδίκων δεοντολογίας αποτελεί πηγή κινήτρων για τους επαγγελματίες, ώστε να επιδιώκουν υψηλή απόδοση και δημιουργεί στο κοινωνικό σύνολο αίσθημα εμπιστοσύνης, ως προς την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και ότι το επάγγελμα ασκείται σε υψηλό επίπεδο με γνώση της ευθύνης και του ρόλου που επιτελεί (Καζαντζής, 2006).

Το στοιχείο της ύπαρξης ενός κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας, ο οποίος δεσμεύει τους επαγγελματίες ως προς τη συμπεριφορά τους, δεν είναι όμως το μόνο απαραίτητο, ώστε να υλοποιηθούν οι σκοποί του ελεγκτικού επαγγέλματος. Είναι γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί από ελεγκτές παρεκκλίσεις από την ενδεδειγμένη συμπεριφορά και εκτέλεση των καθηκόντων τους. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των οικονομικών συνθηκών σε συνδυασμό με το ολοένα και εντονότερο αίτημα για έλεγχο και διαφάνεια έχουν αναδείξει σε πρωταρχικής σημασίας την ηθική πλευρά του επαγγελματία ελεγκτή και τις αξίες που αυτός πρεσβεύει (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Η ηθική, σε αντιστοιχία με οριοθετήσεις αλλά και πέρα από αυτές, εκφράζει και αντιπροσωπεύει το ορθό και γενικά αποδεκτό σε μια δεδομένη χρονική συγκυρία, χωρίς να περιορίζεται μέσα σε στενά πλαίσια

κανονισμών και τύπων. Οι επαγγελματίες ελεγκτές πρέπει να εμφορούνται από τα υψηλότερα πρότυπα ηθικής συμπεριφοράς και να ικανοποιούν στο ακέραιο τις ηθικές δεσμεύσεις και υποχρεώσεις, λόγω της σημαντικότητας του έργου με το οποίο είναι επιφορτισμένοι και όπως απαιτεί η επαγγελματική τους θέση (Pickett, 1997). Κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους δεν είναι λίγες οι φορές που θα τύχει να βρεθούν μπροστά σε αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα με ηθικά διλήμματα να εγείρονται είτε ως προς ποιον πρέπει τελικά να εξυπηρετεί και να ωφελεί ο έλεγχος είτε ως προς την κατάχρηση της εμπιστοσύνης του ελεγχόμενου για όφελος του ελεγκτή. Την απάντηση σε τέτοιου είδους διλήμματα μπορούν να τη δώσουν οι ελεγκτές μέσω της προσήλωσής τους στις αρχές και υποδείξεις του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας υιοθετώντας τα ηθικά πρότυπα και αξίες που αυτός εκπροσωπεί και κατανοώντας τα όρια του πλαισίου μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται.

4.3 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας International Federation of Accountants (IFAC)

Η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC) ιδρύθηκε το 1977 και είναι ο διεθνής οργανισμός για το λογιστικό επάγγελμα με σκοπό να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον μέσω της προσφοράς της στην ανάπτυξη του επαγγέλματος επικοινωνώντας τη σημασία και τις αξίες της Λογιστικής, συνεισφέροντας στην ανάπτυξη ισχυρών και σταθερών οργανισμών, αγορών και οικονομιών διεθνώς και προασπίζοντας τη διαφάνεια και την αξιοπιστία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και εκθέσεις. Η IFAC απαρτίζεται από 179 μέλη και συνεργάτες σε 130 χώρες εκπροσωπώντας περίπου 2,5 εκατομμύρια λογιστές, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε διάφορους τύπους λογιστικής εργασίας, θέτοντας υψηλής ποιότητας διεθνή πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας μέσω της υποστήριξης και συνδρομής της στο Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Επαγγελματικής Δεοντολογίας για Λογιστές (International Ethics Standards Board for Accountants – IESBA). Το IESBA αποτελεί ένα ανεξάρτητο συμβούλιο, μέρος-μέλος της IFAC, το οποίο ασχολείται με πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας και ηθικής υψηλών

προδιαγραφών καθώς και με άλλα ζητήματα για επαγγελματίες λογιστές σε όλο τον κόσμο και έχει θεσπίσει τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές (Code of Ethics for Professional Accountants) (www.ifac.org).

Ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές και τα γενικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διακρίνουν τους: α) επαγγελματίες λογιστές ή ελεγκτές, μέλη της IFAC, β) επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή μέσω ελεγκτικών εταιρειών, γ) επαγγελματίες οι οποίοι είναι υπαλληλικό προσωπικό επιχειρήσεων, είτε είναι λογιστές είτε είναι ελεγκτές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Οι βασικές αρχές σύμφωνα με την IFAC και το IESBA είναι η ακεραιότητα (integrity), η αντικειμενικότητα (objectivity), η επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια (professional competence and due care), η εμπιστευτικότητα (confidentiality) και η επαγγελματική συμπεριφορά (professional behavior)(Handbook of the code of Ethics for Professional Accountants, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).

- **Ακεραιότητα (Integrity):** Σύμφωνα με την αρχή της ακεραιότητας ο επαγγελματίας ελεγκτής θα πρέπει να διακρίνεται για την ευθύτητα, εντιμότητα, ειλικρίνεια και τον δίκαιο τρόπο αντιμετώπισης των ζητημάτων κατά την άσκηση των καθηκόντων του και την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών.
- **Αντικειμενικότητα (Objectivity):** Με βάση την αρχή της αντικειμενικότητας ο επαγγελματίας ελεγκτής δεν θα πρέπει να επιτρέπει σε συγκρούσεις συμφερόντων, προκαταλήψεις και επιρροές άλλων προσώπων να επηρεάζουν την επαγγελματική του κρίση και θα πρέπει να παραμένει αμερόληπτος.
- **Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια (Professional competence and due care):** Η αρχή της επαγγελματικής επάρκειας και επιμέλειας υποθέτει την υποχρέωση των επαγγελματιών ελεγκτών να διατηρούν τις γνώσεις σχετικά με το αντικείμενό τους και τις επαγγελματικές τους δεξιότητες συνεχώς σε τέτοιο επίπεδο, ώστε και οι πελάτες τους και οι εργοδότες τους να διακατέχονται από αίσθημα εμπιστοσύνης ως προς την ανταγωνιστικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων επαγγελματικών

υπηρεσιών. Επίσης οι επαγγελματίες ελεγκτές οφείλουν να ενεργούν με επιμέλεια και σε συνάρτηση και αντιστοιχία με τα ισχύοντα τεχνικά και επαγγελματικά πρότυπα κατά την παροχή των ελεγκτικών τους υπηρεσιών. Η διατήρηση της επάρκειας των ελεγκτών συνίσταται στη συνεχή επαγρύπνηση και κατανόηση των εξελίξεων σε τεχνικό και επαγγελματικό επίπεδο, ώστε να είναι σε θέση να βελτιώνουν τις ικανότητές τους, προκειμένου να είναι ανταγωνιστικοί στο επαγγελματικό τους περιβάλλον. Η επιμέλεια των ελεγκτών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους συνίσταται στο να δρουν με προσοχή, διεξοδικά, υπεύθυνα και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της θέσης τους και των ελεγκτικών εργασιών, ώστε το παραγόμενο αποτέλεσμα να είναι και το απαιτούμενο.

- **Εμπιστευτικότητα (Confidentiality):** Η αρχή της εμπιστευτικότητας επιβάλλει στους επαγγελματίες ελεγκτές το σεβασμό στις εμπιστευτικές πληροφορίες που περιέρχονται στην κατοχή τους ως αποτέλεσμα της επαγγελματικής σχέσης με τον εκάστοτε ελεγχόμενο και την παροχή ελεγκτικών εργασιών προς αυτόν. Έτσι οι ελεγκτές πρέπει να αποφεύγουν την αποκάλυψη τέτοιων εμπιστευτικών πληροφοριών σε τρίτους, εκτός της ελεγχόμενης επιχείρησης ή της ελεγκτικής εταιρείας της οποίας είναι υπάλληλοι, χωρίς συγκεκριμένη εξουσιοδότηση ή εκτός αν υπάρχει κάποιο νόμιμο ή επαγγελματικό δικαίωμα ή καθήκον που τους επιτρέπει την αποκάλυψη των πληροφοριών. Επιπλέον οι επαγγελματίες ελεγκτές θα πρέπει να αποφεύγουν τη χρήση εμπιστευτικών πληροφοριών τόσο για δική τους ιδιωτική χρήση και απόκτηση ωφελημάτων όσο και την απόκτηση πλεονεκτημάτων από τρίτους, ξένους προς την ελεγχόμενη εταιρεία. Για τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών ο επαγγελματίας ελεγκτής θα πρέπει να ενεργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζει ότι και οι υφιστάμενοί του που γίνονται γνώστες των πληροφοριών θα σεβαστούν το καθήκον του ως προς την εμπιστευτικότητα. Ο σεβασμός στην αρχή της εμπιστευτικότητας δεν αποτελεί ένα στιγμιαίο καθήκον, που απορρέει από την συγκυριακή επαγγελματική σχέση μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου. Το απόρρητο των πληροφοριών που αποκτήθηκαν ως προϊόν ελεγκτικού έργου θα πρέπει να διατηρείται από την πλευρά του ελεγκτή και στο μέλλον μετά τη λήξη της συγκεκριμένης επαγγελματικής σχέσης ως βασική συνισταμένη

της εναρμόνισής του με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας και τις απαιτήσεις που θέτει.

- **Επαγγελματική συμπεριφορά (Professional behavior):** Η αρχή της επαγγελματικής συμπεριφοράς υποθέτει την υποχρέωση των επαγγελματιών ελεγκτών να συμμορφώνονται με όλους τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς και την αποφυγή κάθε πράξης η οποία αποτελεί δυσφήμιση για το ελεγκτικό επάγγελμα. Κατά την προώθηση και διαφήμιση τόσο των επαγγελματικών τους ικανοτήτων όσο και του έργου που έχουν να επιδείξουν οι ελεγκτές θα πρέπει να είναι ειλικρινείς αποφεύγοντας υπερβολικές κρίσεις τόσο για τις υπηρεσίες που είναι σε θέση να προσφέρουν και για τις δεξιότητές τους όσο και για την εργασιακή εμπειρία τους, ώστε να μην δυσφημείται το επάγγελμα. Επίσης στοιχείο της επαγγελματικής συμπεριφοράς αποτελεί η αποφυγή υποτιμητικών σχολίων και αβάσιμων συγκρίσεων για το έργο και τη δουλειά άλλων ελεγκτών συναδέλφων.

4.4 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA)

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών ιδρύθηκε το 1941 και είναι μια διεθνής επαγγελματική ένωση, η οποία αποτελεί την επαγγελματική παγκόσμια έκφραση των ελεγκτών, αφού είναι επίσημα αναγνωρισμένη αρχή. Αποστολή του Ινστιτούτου είναι να παρέχει μια δυναμική ηγεσία για το επάγγελμα του ελεγκτή παγκοσμίως, υπερασπίζοντας και προωθώντας την αξία που οι επαγγελματίες εσωτερικοί ελεγκτές προσθέτουν στους οργανισμούς τους, προάγοντας την έρευνα και τη γνώση και παρέχοντας επαγγελματική εκπαίδευση, καθοδήγηση και πρότυπα συμπεριφοράς προς τα μέλη της (<https://global.theiia.org/about/about-the-iiia/Pages/About-The-Institute-of-Internal-Auditors.aspx>). Στο πλαίσιο αυτό έχει θεσπιστεί και ο Κώδικας Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, με σκοπό να προάγει την ηθική στο επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή. Στον Κώδικα Δεοντολογίας εμπεριέχονται δύο βασικά στοιχεία. Το ένα σχετίζεται με τις αρχές που διέπουν το

επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή και το άλλο σχετίζεται με τους κανόνες συμπεριφοράς που πρέπει να ακολουθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές. Έτσι οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να διέπονται και να υπερασπίζονται τις εξής αρχές: 1) ακεραιότητα (integrity), 2) αντικειμενικότητα (objectivity), 3) εμπιστευτικότητα (confidentiality), 4) Επάρκεια (competency) (<https://global.theiia.org/standards-guidance/Public Documents/Code of Ethics Greek.pdf>).

- **Ακεραιότητα (integrity):** Σύμφωνα με την αρχή αυτή εδραιώνεται η εμπιστοσύνη των εσωτερικών ελεγκτών και παρέχεται η βάση για τη στήριξη της κρίσης τους. Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται ότι θα εκτελούν τα καθήκοντά τους με εντιμότητα, επιμέλεια και υπευθυνότητα, θα τηρούν τους νόμους και θα κοινοποιούν τα προβλεπόμενα του επαγγέλματος και των νόμων. Επιπλέον, οφείλουν να μην εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, το σύνολο των πράξεών τους να μην απαξιώνει τόσο το επάγγελμα όσο και τον οργανισμό για τον οποίο δουλεύουν και να συμβάλλουν και να σέβονται την επίτευξη των ηθικών και νόμιμων επιδιώξεων του οργανισμού.
- **Αντικειμενικότητα (objectivity):** Σύμφωνα με αυτή την αρχή οι εσωτερικοί ελεγκτές επιδεικνύουν το μεγαλύτερο βαθμό αντικειμενικότητας κατά τη συλλογή, επεξεργασία και κοινοποίηση των στοιχείων της εξεταζόμενης διαδικασίας. Προβαίνουν σε ισορροπημένες εκτιμήσεις των πληροφοριών και οι κρίσεις τους δεν επηρεάζονται από τα δικά τους συμφέροντα ή συμφέροντα τρίτων. Η συμπεριφορά τους πρέπει να διακρίνεται από τη μη συμμετοχή τους σε ενδεχόμενες βλαπτικές δραστηριότητες για την αμεροληψία τους ή τη σύναψη σχέσεων που διαφοροποιούνται από τα συμφέροντα του οργανισμού. Οφείλουν να μην αποδέχονται οτιδήποτε μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την επαγγελματική τους εκτίμηση και πρέπει να γνωστοποιούν όλες τις πληροφορίες που έρχονται σε γνώση τους και αν δεν γνωστοποιηθούν ενδέχεται να παραποιηθούν.
- **Εμπιστευτικότητα (confidentiality):** Εμπιστευτικότητα για τους εσωτερικούς ελεγκτές νοείται ο σεβασμός στην αξία και την κυριότητα της πληροφορίας που λαμβάνουν και η μη κοινοποίηση της δίχως την απαραίτητη εξουσιοδότηση ή την υποχρέωση που προκύπτει από τη νομοθεσία και τους επαγγελματικούς κανονισμούς. Κατά συνέπεια οι

εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να επιδεικνύουν σύνεση και να προστατεύουν τις πληροφορίες που αποκτούν κατά την άσκηση του έργου τους, χωρίς να τις χρησιμοποιούν για προσωπικό όφελος ή κατά τρόπο που αντιτίθεται στο νόμο ή στα ηθικά και νόμιμα συμφέροντα του οργανισμού.

- **Επάρκεια (competency):** Με βάση την αρχή της επάρκειας οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά τη άσκηση των ελεγκτικών τους καθηκόντων χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις ικανότητες και την εμπειρία που έχουν αποκτήσει. Έτσι πρέπει να ασχολούνται μόνο με τις δραστηριότητες για τις οποίες διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου και να προβαίνουν σε συνεχή βελτίωση της αποτελεσματικότητας και ποιότητας των υπηρεσιών τους.

Συμπερασματικά προκύπτει ότι οι επαγγελματίες ελεγκτές προκειμένου να διασφαλίσουν την αξιοπρέπεια και το κύρος του επαγγέλματός τους, καθώς και την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν, θα πρέπει να παραμένουν πιστοί σε αρχές και αξίες με κύριο χαρακτηριστικό το ήθος και την πρέπουσα επαγγελματική συμπεριφορά. Χρήσιμος όσο και απαραίτητος οδηγός και σύμβουλος στην προσήλωση σε αυτές τις αξίες για τους ελεγκτές και ελεγκτικούς φορείς μέλη του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους καθηκόντων, αποτελεί το πλαίσιο αρχών και κανόνων που έχει θεσπίσει το Ινστιτούτο, μέσω του Κανονισμού Επαγγελματικής Δεοντολογίας.

4.5 Επαγγελματική ανεξαρτησία και ελεγκτικές απειλές

Η έννοια της επαγγελματικής ανεξαρτησίας αποτελεί πρωταρχικής σημασίας ζήτημα για την Ελεγκτική και την άσκηση του ελεγκτικού επαγγέλματος. Με την έννοια αυτή εννοούμε την ικανότητα του ελεγκτή να ενεργεί με ακεραιότητα και αντικειμενικότητα κατά την άσκηση του ελεγκτικού του έργου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013)

Η σημασία των υπηρεσιών που προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο το ελεγκτικό επάγγελμα είναι θεμελιώδης, γι αυτό το λόγο το κύρος και η αξιοπιστία του επαγγέλματος πρέπει να διατηρούνται σε υψηλό επίπεδο. Το επίπεδο θα είναι τόσο υψηλότερο, όσο οι ελεγκτικοί φορείς δρουν ανεξάρτητα και ανεπηρέαστοι από κάθε είδους επιρροές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, εκφράζοντας ελεύθερα την επαγγελματική τους γνώμη (Καζαντζής, 2006). Η έλλειψη ανεξαρτησίας θέτει το έργο και τα συμπεράσματα των ελεγκτών υπό αμφισβήτηση, εγείροντας ερωτηματικά τόσο για τους σκοπούς και τις πρακτικές άσκησης των καθηκόντων τους, όσο και υπό ποιες συνθήκες αυτά ασκούνται, διαμορφώνοντας κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης προς το ελεγκτικό επάγγελμα και τους φορείς του.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι δεν αρκεί απλά και μόνο να υπάρχει αληθινή ανεξαρτησία στο έργο ενός ελεγκτή αλλά αυτή θα πρέπει να είναι ορατή και αναγνωρίσιμη. Η ύπαρξη πραγματικής ανεξαρτησίας έχει πολύ λιγότερη σημασία αν δεν αντικατοπτρίζεται μέσα από το έργο του ελεγκτή και δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή από τον ενδιαφερόμενο για το αποτέλεσμα του ελέγχου. Έτσι προκύπτουν δυο πτυχές της ανεξαρτησίας, από τη μια πλευρά έχουμε την πραγματική προσωπική ανεξαρτησία του ελεγκτή και από την άλλη έχουμε την αναγνωρισμένη επαγγελματική ανεξαρτησία των ελεγκτών ως επαγγελματικής ομάδας. Η πρώτη προσέγγιση αναφέρεται στην ικανότητα του ελεγκτή να συμπεριφέρεται με τον απαιτούμενο τρόπο κατά τη διαδικασία άσκησης των ελεγκτικών του καθηκόντων, από το σχεδιασμό του ελέγχου και την εκτέλεσή του, μέχρι τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Η δεύτερη προσέγγιση αναφέρεται στη συνολική εικόνα που παρουσιάζουν οι ελεγκτές ως επαγγελματικός κλάδος στο ευρύ κοινό, δηλαδή αν αυτοί αντιμετωπίζονται ως αυστηρά ανεξάρτητοι επαγγελματίες ελεγκτές ή απλά ως υπάλληλοι προσλαμβανόμενοι από κάποιον επιχειρηματικό φορέα για την επίτευξη των επιδιώξεων αυτού. Η διάκριση των δύο προσεγγίσεων της ανεξαρτησίας είναι χαρακτηριστική δύο γεγονότων. Υπάρχει το ενδεχόμενο κάποιος να μην είχε προσωπική επαφή στο παρελθόν με επαγγελματία ελεγκτή, με τις γνώσεις του για το ελεγκτικό επάγγελμα να στηρίζονται σε απόψεις και ακούσματα τρίτων και στην περίπτωση που χρειαστεί ελεγκτικές υπηρεσίες να βασισθεί στη γενική του εικόνα για το επάγγελμα, ενώ αντίθετα υπάρχει το ενδεχόμενο να γνωρίζει προσωπικά επαγγελματίες ελεγκτές τους οποίους εκτιμά αλλά η σχηματισμένη άποψη γενικά για τον κλάδο να είναι διαφορετική. Γενικά, αυτό που ουσιαστικά χαρακτηρίζει και δίνει

την γενική εικόνα για το ελεγκτικό επάγγελμα είναι οι πραγματικές πράξεις και τα αποτελέσματα των πράξεων των ιδιωτών ελεγκτών και ελεγκτικών φορέων (Mautz & Sharaf, 1961).

Καθώς το ζητούμενο για έναν αποτελεσματικό έλεγχο είναι η ανεξαρτησία του ελεγκτή κατά την άσκηση των καθηκόντων του, το μέγεθος της ανεξαρτησίας αυτής είναι στενά συνυφασμένο με το επίπεδο ανεξαρτησίας το οποίο είναι σε θέση να επιδείξει ο ελεγκτής, δηλαδή την ικανότητα του να αντεπεξέρχεται στις απαιτήσεις του επαγγέλματος, διατηρώντας την αντικειμενικότητα και ακεραιότητά του ακόμα και σε δύσκολες συνθήκες άσκησης πιέσεων προς το πρόσωπο του (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες ο επαγγελματίας ελεγκτής καλείται να αντιμετωπίσει καταστάσεις, οι οποίες αποτελούν απειλή για την ανεξαρτησία του κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού του έργου, θέτοντάς το υπό αίρεση. Τέτοιες καταστάσεις μπορούν να διακριθούν σε πέντε γενικές κατηγορίες όπως:

- **Το προσωπικό και οικονομικό συμφέρον από μια ελεγχόμενη οντότητα (self - interest):** Η απειλή αυτή αναφέρεται στην κατάσταση κατά την οποία το προσωπικό ή και το οικονομικό συμφέρον, που θα μπορούσε να αποκομίσει ένας επαγγελματίας ελεγκτής από την οντότητα που ελέγχει, μπορεί να επηρεάσει με ανάρμοστο τρόπο την επαγγελματική του κρίση και συμπεριφορά (Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants, section 100.12, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).
- **Η αυτό-εξέταση (self - review):** Η απειλή αυτή αναφέρεται στην κατάσταση κατά την οποία ο επαγγελματίας ελεγκτής δεν αξιολογεί κατάλληλα και δεν επανεξετάζει αποτελέσματα εργασιών που έχει προσφέρει στο παρελθόν, τα οποία αποτελούν τη βάση για τη διαμόρφωση της κρίσης του κατά την παροχή υπηρεσιών στο παρόν, με αποτέλεσμα η πιθανότητα σφάλματος στο παρελθόν να επηρεάζει το ελεγκτικό έργο στο παρόν (Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants, section 100.12, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).

- **Η συνηγορία (advocacy):** Η απειλή αυτή αφορά τις καταστάσεις κατά τις οποίες ο επαγγελματίας ελεγκτής προωθεί και υπερασπίζεται τις θέσεις και τα συμφέροντα μιας ελεγχόμενης οντότητας σε σημείο που η αντικειμενικότητά του τίθεται υπό αμφισβήτηση (Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants, section 100.12, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).
- **Η οικειότητα (familiarity):** Η απειλή αυτή αφορά τις περιπτώσεις που λόγω μακράς και στενής συνεργασίας ανάμεσα σε ελεγκτή και ελεγχόμενο, δημιουργούνται σχέσεις εμπιστοσύνης και φιλικής διάθεσης προς τα συμφέροντα του ελεγχόμενου (Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants, section 100.12, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).
- **Ο εκφοβισμός (intimidation):** Η κατάσταση αυτή αναφέρεται στις περιπτώσεις στις οποίες ο επαγγελματίας ελεγκτής αποθαρρύνεται να δρα αντικειμενικά εξαιτίας ευθέων πιέσεων, απειλών και προσπαθειών άσκησης αθέμιτης επιρροής τόσο στο έργο του όσο και στον ίδιο (Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants, section 100.12, IESBA 2013 - <https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>).

Επίσης στοιχείο το οποίο θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξαρτησία των επαγγελματιών ελεγκτών είναι η σχέση των ελεγκτών με τη διοίκηση ης ελεγχόμενης οντότητας. Δεδομένο αποτελεί ότι η αμοιβή αλλά και η θέση των διευθυντικών στελεχών μιας εταιρείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επιτυχημένη πορεία των εργασιών της και των οικονομικών της επιδόσεων. Προκειμένου λοιπόν να διατηρήσουν τα κεκτημένα τους ή και να επιδιώξουν νέα, είναι πιθανό να ασκήσουν πιέσεις στους ελεγκτές, ώστε τα πορίσματα των ελέγχων τους να επιβεβαιώνουν την καλή οικονομική και διοικητική κατάσταση της εταιρείας, ακόμα και όταν αυτή δεν υφίσταται (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Συχνά η ανεξαρτησία των ελεγκτών απειλείται από την ταυτόχρονη παροχή ελεγκτικών και άλλων διοικητικών υπηρεσιών από μέρους των ελεγκτικών εταιρειών προς τις ελεγχόμενες οντότητες. Οι ελεγκτικοί φορείς προσφέροντας ελεγκτικές εργασίες αποκτούν ένα συγκριτικό

πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους στην παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών, το οποίο επιτυγχάνεται με δυο τρόπους. Μέσω του ελεγκτικού έργου και την ενασχόληση με τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης δίνεται η ευκαιρία στην ελεγκτική εταιρεία να προσφέρει στην επιχείρηση και άλλες υπηρεσίες, αφού είναι σε θέση να γνωρίζει τι είναι αναγκαίο και που. Επιπλέον εξ ορισμού οι ελεγκτές μιας επιχείρησης κατά την εκτέλεση των ελεγκτικών εργασιών αποκτούν γνώση για ζητήματα και διαδικασίες που αφορούν ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, με αποτέλεσμα η περαιτέρω παροχή άλλου είδους υπηρεσιών να είναι και πιο απλή διαδικασία άλλα να απαιτεί και μικρότερο κόστος από τον ελεγχόμενο. Συνέπεια των προηγούμενων είναι οι ελεγκτικές εταιρείες να προσφέρουν ελεγκτικές υπηρεσίες σε χαμηλές τιμές με σκοπό την ανάθεση σε αυτές και μη ελεγκτικών εργασιών και την αποκόμιση οικονομικών ωφελειών, με την ποιότητα του ελέγχου όμως να αποτελεί στοιχείο αμφισβήτησης, αφού συμφέρον τους θα είναι, εκτός της προσφοράς χαμηλής τιμής, η εξυπηρέτηση των ελεγχόμενων προκειμένου να τους αναθέσουν νέες εργασίες. Γενικότερα, η ταυτόχρονη παροχή ελεγκτικών και διοικητικών υπηρεσιών ενέχει την πιθανότητα να δημιουργήσει σύγκρουση συμφερόντων και να απειληθούν η αντικειμενικότητα και ακεραιότητα των ελεγκτών, στοιχεία που συνθέτουν την επαγγελματική ανεξαρτησία (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Συμπερασματικά, η επαγγελματική ανεξαρτησία κατά την άσκηση του ελεγκτικού έργου αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση, για να χαρακτηριστεί η γνώμη του ελεγκτή έγκυρη και τα πορίσματα του ελέγχου αξιόπιστα. Η διαχείριση καταστάσεων, κατά τις οποίες η ανεξαρτησία του ελεγκτή απειλείται και διακυβεύεται η ελευθερία της άποψής του, είναι θέμα κρίσιμο και απαιτεί από τον ελεγκτή να επιδείξει το επαγγελματικό του σθένος και την προσήλωση του στις αρχές και αξίες του ελεγκτικού επαγγέλματος τηρώντας τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί ορίζεται ο εσωτερικός έλεγχος, αναλύεται η έννοιά του και επισημαίνεται η αυξανόμενη ανάγκη για την παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών. Στη συνέχεια εξετάζονται το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου και γίνεται διασαφήνιση των δύο εννοιών. Ακολουθεί αναφορά στα Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου και παρατίθενται τα στάδια διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου. Γίνεται λόγος για το ρόλο και τις αρμοδιότητες του εσωτερικού ελεγκτή, τα κύρια χαρακτηριστικά και προσόντα που πρέπει να διαθέτει, καθώς επίσης και για το ρόλο και τις κύριες ευθύνες της Επιτροπής Ελέγχου. Στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου συσχετίζεται ο εσωτερικός έλεγχος με την αγορά επενδυτικών υπηρεσιών και γίνεται αναφορά στην MiFID, ενώ παρουσιάζεται και το γενικό πλαίσιο και η σημασία του εσωτερικού ελέγχου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσα από τις συμφωνίες της Επιτροπής Βασιλείας.

5.2 Έννοια, αναγκαιότητα και ορισμός εσωτερικού ελέγχου

Τα τελευταία χρόνια ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων για την επιβίωση, επέκταση και επικράτησή αυξάνεται όλο και περισσότερο όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Στόχος των επιχειρήσεων σε αυτή τους την προσπάθεια είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη λειτουργία όλων των επιμέρους τμημάτων που τις απαρτίζουν. Με την ανάπτυξή τους όμως και την αύξηση της πολυπλοκότητας των λειτουργιών αλλά και του όγκου των συναλλαγών η εποπτεία του συνόλου των εργασιών τους και των πράξεων των εργαζομένων από μέρους της διοίκησης καθίσταται μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία. Από το γεγονός της προσπάθειας των

διοικούντων να προσεγγίσουν το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αποδοτικότητας και να αριστοποιήσουν τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων προκύπτει η ανάγκη ελέγχου του συνόλου των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, διαδικασία που καλείται εσωτερικός έλεγχος (Παπάς, 1999). Περαιτέρω ο εσωτερικός έλεγχος καθίσταται αναγκαίος, γιατί συμβάλλει αποφασιστικά στη διαπίστωση διαχειριστικών αδυναμιών, στην πρόληψη και καταστολή οικονομικών ατασθαλιών καθώς και στην έγκαιρη αντιμετώπιση έκτακτων και απρόβλεπτων γεγονότων. Επίσης λόγω του ότι οι διοικήσεις δεν είναι σε θέση να έχουν άμεση και αντικειμενική ενημέρωση, ώστε να γνωρίζουν αν τα μέτρα που έχουν λάβει για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων αποδίδουν, η πληροφόρηση αυτή παρέχεται με καλύτερο τρόπο με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, ένα άλλο στοιχείο που αναδεικνύει την αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου είναι οι αδυναμίες και ατέλειες που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη φύση και τις καθημερινές δραστηριότητες και πράξεις του ανθρώπου, οι οποίες αδυναμίες δεν μπορούν να εξαλειφθούν πλήρως, αλλά με την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου μπορούν να περιοριστούν κατά ένα σημαντικό μέρος (Παπαστάθης, 2003).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors) « ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική διαβιβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης» (<https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>).

Κατά τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC) «εσωτερικός έλεγχος είναι μια σχεδιασμένη, εφαρμόσιμη και διατηρήσιμη διαδικασία, από τους διοικούντες και το υπόλοιπο προσωπικό, η οποία παρέχει ασφάλεια αναφορικά με την επίτευξη των σκοπών μιας οντότητας με προσήλωση στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών της και σε αντιστοιχία και συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία και κανονισμούς»

<http://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-a>).

Η Επιτροπή Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) ως ορισμό του εσωτερικού ελέγχου αναφέρει ότι « εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία που πραγματοποιείται από το διοικητικό συμβούλιο μιας οντότητας και το προσωπικό της, σχεδιασμένη να προσδίδει επαρκή ασφάλεια, ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών, την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς και την κείμενη νομοθεσία» (http://www.coso.org/documents/990025P_Executive_Summary_final_may20_e.pdf).

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να γίνει διασαφήνιση μεταξύ των όρων «Εσωτερικός Έλεγχος» και «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου», οι οποίοι πολλές φορές χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν την έννοια του εσωτερικού ελέγχου. Η έννοια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Internal Control) αναφέρεται σε ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχων που καθιερώνεται από τη διοίκηση και σκοπό έχει την αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης και την εξάλειψη αρνητικών επιπτώσεων σε αυτή. Ο όρος «Εσωτερικός Έλεγχος» (Internal Auditing) αναφέρεται στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου και αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικών ελέγχων, δηλαδή των επιμέρους λειτουργιών, καθώς και στο να προτείνει λύσεις και βελτιώσεις όπου εντοπίζονται δυσλειτουργίες και αδυναμίες (Παπαστάθης, 2003).

5.3 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Η αδυναμία της διοίκησης να ασκεί άμεση εποπτεία των δραστηριοτήτων της επιχείρησης καθώς και τους προσωπικού της οδηγεί στην ανάγκη λήψης μέτρων και θέσπισης διαδικασιών, οι οποίες θα διασφαλίζουν την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης, απαλλάσσοντας τα μέλη της διοίκησης από το επιπρόσθετο και δύσκολο έργο της προσωπικής επίβλεψης κάθε ενέργειας στο εσωτερικό της. Το σύνολο αυτών των μέτρων και διαδικασιών αποτελούν το

σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Η οργάνωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ευθύνη και αρμοδιότητα της διοίκησης μιας επιχείρησης, η οποία αναθέτει τη λειτουργία του σε στελέχη της ίδιας της επιχείρησης, τα οποία ονομάζονται εσωτερικοί ελεγκτές. Βασική συνθήκη για ένα επιτυχημένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι η σαφής κατανόηση από τους εσωτερικούς ελεγκτές του τρόπου λειτουργίας και του σκοπού του τμήματος εσωτερικού ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης θα μπορούσε να οριστεί «το επηρεαζόμενο από τη διοίκηση και το προσωπικό της, σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει την κατάλληλη οργάνωση των λειτουργιών της, την κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών, τη χρηματοοικονομική και λογιστική της οργάνωση, καθώς και όλα τα μέτρα και τις διαδικασίες που χρησιμοποιούνται» (Καζαντζής, 2006). Όλες οι παραπάνω ενέργειες αποσκοπούν ώστε να διασφαλίζονται (Καζαντζής, 2006):

- Η διαφύλαξη των περιουσιακών της στοιχείων
- Η μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών της στοιχείων και των οικονομικών της καταστάσεων
- Η συνεχής βελτίωση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και της οικονομικότητας όλων των δραστηριοτήτων της
- Η ενθάρρυνση και η μέτρηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης στις στρατηγικές και τις πολιτικές της διοίκησης, καθώς και στους σχετικούς με τη λειτουργία της νόμους, διατάξεις και κανονισμούς

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου εμπεριέχει τη συνύπαρξη τόσο λογιστικών εσωτερικών ελέγχων όσο και διοικητικών και διαχειριστικών εσωτερικών ελέγχων. Η επίτευξη των δύο πρώτων σκοπών αποτελεί κύριο στόχο του λογιστικού εσωτερικού ελέγχου σε αντίθεση με τους δύο τελευταίους οι οποίοι αποτελούν επιδίωξη του διαχειριστικού και διοικητικού εσωτερικού ελέγχου. Βέβαια στην πράξη πολλές φορές μέτρα και διαδικασίες που αφορούν την εξυπηρέτηση των σκοπών του λογιστικού εσωτερικού ελέγχου, εξυπηρετούν ταυτόχρονα και τους σκοπούς του διαχειριστικού και διοικητικού εσωτερικού ελέγχου (Παπάς, 1999).

Η βάση των λογιστικών εσωτερικών ελέγχων είναι ότι σχεδιάζονται, ώστε να παρέχουν τη βεβαιότητα ότι (Καζαντζής, 2006):

- Οι συναλλαγές γίνονται σύμφωνα με τη γενική ή ειδική εξουσιοδότηση της διοίκησης.
- Οι συναλλαγές καταχωρούνται με τρόπο που να επιτρέπεται η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τις γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής και να αποδίδεται η ευθύνη των χειρισμών των περιουσιακών στοιχείων.
- Η πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης επιτρέπεται μόνο με εξουσιοδότηση της διοίκησης.
- Οι καταχωρημένες λογιστικές εγγραφές αναφορικά με περιουσιακά στοιχεία συγκρίνονται με τα υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία σε λογικά χρονικά διαστήματα και σε τυχόν διαπιστώσεις αποκλίσεων γίνονται οι κατάλληλες ενέργειες.

Οι διοικητικοί εσωτερικοί έλεγχοι έχουν ως αντικείμενο τον τρόπο οργάνωσης και τη δομή της επιχείρησης, τις κατευθυντήριες γραμμές και πολιτικές της διοίκησης, τους κανονισμούς ανάθεσης αρμοδιοτήτων και εξουσιοδότησης για τη λήψη αποφάσεων ή για τη διεκπεραίωση συναλλαγών και γενικά διενεργούνται για την ύπαρξη πλέγματος ισχυρού εσωτερικού ελέγχου γύρω από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της και την εναρμόνιση με τις πολιτικές της (Καζαντζής, 2006).

Οι παράγοντες που θεωρούνται σημαντικοί, ώστε ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου να χαρακτηρίζεται αποτελεσματικό, είναι (Καζαντζής, 2006):

- Προσωπικό με επαγγελματική επάρκεια και ευσυνειδησία
- Κατάλληλη οργανωτική δομή
- Καλοσχεδιασμένο λογιστικό σύστημα
- Περιορισμένη πρόσβαση από μη εξουσιοδοτημένα άτομα στα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης
- Υπηρεσία εσωτερικών ελεγκτών

Το πλαίσιο λειτουργίας μιας επιχείρησης μπορεί να είναι ευνοϊκό για την εφαρμογή ενός καλοσχεδιασμένου και αποδοτικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου

αλλά βασικό συστατικό για την υιοθέτηση του συστήματος είναι ο προσδιορισμός της σχέσης που θα πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στο κόστος λειτουργίας του συστήματος και στις ωφέλειες που προκύπτουν από αυτό. Έτσι, κύριο μέλημα των διοικήσεων για την υλοποίηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να είναι η εύρεση εκείνου του σημείου όπου το κόστος της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου δεν θα είναι μεγαλύτερο από τα ευεργετήματα που απορρέουν από τον εσωτερικό έλεγχο (Παπάς, 1999).

5.4 Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου

Όπως ήδη έχει αναφερθεί και για την αποφυγή εννοιολογικών συγχύσεων με τη χρήση του όρου «Εσωτερικός Έλεγχος», χρησιμοποιείται ο όρος «Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου», η οποία αναφέρεται στην ξεχωριστή αυτή λειτουργία της επιχείρησης που διενεργεί ελέγχους, δρα συμβουλευτικά και συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της επιχείρησης. Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι αυτή, που, βάση των δομών της, έχει την κύρια ευθύνη για την τήρηση των στόχων και πολιτικών που έχει θέσει η διοίκηση, για τη βελτίωση διαδικασιών και μέτρων ελέγχου, γενικά για την αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και την πληροφόρηση της διοίκησης για το «γίνεσθαι» εντός του οργανισμού και την εύρυθμη λειτουργία και πορεία του. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι μια ανεξάρτητη υπηρεσία αξιολόγησης, η οποία οργανώνεται και λειτουργεί μέσα σε έναν οργανισμό με σκοπό να εξετάσει και να αξιολογήσει τις δραστηριότητες αυτού (Καζαντζής, 2006).

Αντικειμενικός σκοπός της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή υψηλού επιπέδου και εξειδικευμένων υπηρεσιών προς τη διοίκηση κάθε οικονομικής μονάδας, με απώτερο σκοπό η οικονομική μονάδα να επιτύχει την αποστολή της και τους αντικειμενικούς της σκοπούς, μέσω της παροχής προς αυτήν επιστημονικών προσεγγίσεων για την αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων, την αποτίμηση και βελτίωση των διαδικασιών και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Στην εισαγωγή των Επαγγελματικών Προτύπων του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών

αντικειμενικός σκοπός της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου είναι «η βοήθεια προς τα μέλη του οργανισμού στην αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων τους. Για το σκοπό αυτό η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου τα εφοδιάζει με αναλύσεις, αξιολογήσεις, συστάσεις, συμβουλές και πληροφορίες που αφορούν τις ελεγχόμενες δραστηριότητες. Ο αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου συμπεριλαμβάνει και την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου σε λογικό κόστος» (Καζαντζής, 2006). Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι αναπόσπαστο τμήμα κάθε οργανισμού και διαμορφώνει το σύστημα διαδικασιών του οργανισμού με στόχο την κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων στους υπαλλήλους, την ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών εγγραφών και βιβλίων, την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και την αποτελεσματική λειτουργία του οργανισμού. Επιπλέον έργο της υπηρεσίας είναι να μεριμνά ώστε η συμπεριφορά και ο τρόπος λειτουργίας του προσωπικού να συμβαδίζουν με τις αρχές και τις πολιτικές που έχουν υποδειχθεί από τη διοίκηση του οργανισμού. Τα αποτελέσματα και οι προτάσεις ύστερα από τη διενέργεια κάθε ελέγχου γνωστοποιούνται στη διοίκηση για αξιολόγηση και τη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013). Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι επιφορτισμένη με τις παρακάτω ενδεικτικές ευθύνες και αρμοδιότητες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013):

- Αποτιμά τη συμμόρφωση και εναρμόνιση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης με τις θεσπισμένες και ενδεδειγμένες διαδικασίες, καθώς επίσης και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αυτών και την αξιοπιστία της παραγόμενης πληροφόρησης.
- Παρέχει ενημέρωση προς τη διοίκηση της επιχείρησης για τα αποτελέσματα του ελεγκτικού έργου, υποβάλλοντας προτάσεις, όπως φροντίζει και για την υλοποίηση των μέτρων που υποδεικνύει η διοίκηση.
- Ασκεί έλεγχο επί της πληρότητας, ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών εγγραφών, στοιχείων, βιβλίων και οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης.
- Αξιολογεί τις αποφάσεις, σχέδια δράσης και τις θεσπισμένες από τη διοίκηση διαδικασίες, το βαθμό εφαρμογής τους και τη συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία και κανονισμούς.

- Αξιολογεί την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ του προσωπικού του οργανισμού τόσο εντός των τμημάτων όσο και μεταξύ διαφορετικών τμημάτων.
- Ελέγχει την τήρηση της πολιτικής προσλήψεων, προαγωγών και αξιολογήσεων του προσωπικού του οργανισμού.
- Κάνει εκτιμήσεις για τα κόστη κάθε τμήματος ξεχωριστά της εταιρείας, τα συγκρίνει με τα αρχικά υπολογισμένα κόστη, όπως και με τα αντίστοιχα αναμενόμενα οφέλη και υποβάλλει προτάσεις για βελτιώσεις, όπου αυτές επιδέχονται.
- Αξιολογεί την αποδοτικότητα των επενδύσεων σε σχέση με τους αρχικούς σχεδιασμούς και προϋπολογισμούς.
- Εξετάζει και αξιολογεί με συστηματικό τρόπο τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, αναζητώντας τις αιτίες που τον προκαλούν και προτείνοντας μέτρα για την αντιμετώπισή του.
- Αξιολογεί τις διαδικασίες και τα μέτρα που έχουν ληφθεί, προκειμένου να προστατευτούν τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας, διενεργώντας επιβεβαιωτικούς ελέγχους για την ύπαρξή τους.
- Διενεργεί, ύστερα από εντολές της διοίκησης, ελέγχους ειδικού σκοπού.
- Συνεργάζεται τόσο με τη διοίκηση της επιχείρησης όσο και με εξωτερικούς ελεγκτές για το σχεδιασμό και τη διενέργεια τακτικών και έκτακτων εξωτερικών ελέγχων.
- Συμμετέχει στην οργάνωση, ανάπτυξη και εφαρμογή λειτουργιών και διαδικασιών του οργανισμού, που έχουν ως βάση την μηχανοργάνωση και τα πληροφοριακά συστήματα.
- Ελέγχει τη νομιμότητα των αμοιβών και παροχών προς τα μέλη της διοίκησης σύμφωνα με τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί.
- Διενεργεί έλεγχο για την τήρηση των δεσμεύσεων, που συμπεριλαμβάνονται στα ενημερωτικά δελτία και επιχειρηματικά σχέδια της επιχείρησης αναφορικά με αντληθέντα κεφάλαια.
- Εξετάζει τις σχέσεις και συναλλαγές της εταιρείας με συνδεδεμένες επιχειρήσεις καθώς και με μέλη του διοικητικού της συμβουλίου.
- Αξιολογεί τις επιδόσεις των διευθυντικών στελεχών όλων των βαθμίδων εκτός της ανώτατης διοίκησης (Καζαντζής, 2006).

- Διαπιστώνει το βαθμό αντίληψης των αρμοδιοτήτων και της αποστολής των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης, το επίπεδο στελέχωσής τους και το βαθμό αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού τους (Καζαντζής, 2006).

5.5 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Η αξιολόγηση και μέτρηση του έργου της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου απαιτεί την εφαρμογή ορισμένων κριτηρίων. Τα κριτήρια αυτά είναι τα «Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου», τα οποία έχουν εκδοθεί από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και είναι αυτά που καθορίζουν τη φύση, την έκταση και το σκοπό της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Οι οικονομικές οντότητες, που διαθέτουν υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να υιοθετούν και να υποστηρίζουν τα πρότυπα αυτά, έχοντάς τα ως οδηγό για τις εργασίες της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου αλλά και για τη μέτρηση των εργασιών αυτών. Επιδίωξη των επαγγελματικών προτύπων είναι η παρουσίαση του έργου των εσωτερικών ελεγκτών, όπως θα πρέπει να είναι στην πραγματικότητα και όπως αυτό θα πρέπει να ασκείται, εξυπηρετώντας τους ίδιους τους εσωτερικούς ελεγκτές και όσους σχετίζονται με τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον τα επαγγελματικά πρότυπα αποτελούν ένα μέτρο για τους ενδιαφερόμενους γύρω από έναν οργανισμό, για το τι πρέπει να αναμένουν ότι θα αποκομίσουν από τη διενέργεια ενός εσωτερικού ελέγχου (Καζαντζής, 2006).

Τα γενικά πρότυπα για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου, που παρατίθενται παρακάτω, είναι πέντε και αναφέρονται κυρίως στο πρόσωπο και το ρόλο του εσωτερικού ελεγκτή κατά τη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Ανεξαρτησία

Σύμφωνα με το Επαγγελματικό πρότυπο 100 οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις δραστηριότητες, τις οποίες ελέγχουν. Σε αυτή την περίπτωση μπορούν να δρουν αντικειμενικά και να πραγματοποιούν ελέγχους,

εκφέροντας αμερόληπτες κρίσεις. Η ανεξαρτησία κατά την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών επιτυγχάνεται μέσω της οργανωτικής διάρθρωσης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και της αντικειμενικότητας. Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να διαθέτει επαρκή οργανωτική διάρθρωση, ώστε να επιτυγχάνει το σκοπό λειτουργίας του και ταυτόχρονα η στήριξη της ανώτατης διοίκησης προς τους εσωτερικούς ελεγκτές θα πρέπει να είναι δεδομένη, ώστε αυτοί να λειτουργούν ελεύθερα. Η αντικειμενικότητα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι το άλλο βασικό στοιχείο που εξασφαλίζει την ανεξαρτησία. Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν λαμβάνουν υπόψη τους διαφορετικές γνώμες, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να επηρεάζεται το έργο τους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Επαγγελματική Κατάρτιση

Το επαγγελματικό πρότυπο 200 αναφέρεται στην επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια που πρέπει να χαρακτηρίζει τους εσωτερικούς ελεγκτές ως βασικό ποιοτικό στοιχείο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Έτσι, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να απαρτίζεται από άτομα υψηλού επιπέδου γνώσεων και ικανοτήτων, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις ποιοτικών ελέγχων, καθώς και να υπάρχει εποπτεία της όλης διαδικασίας του εσωτερικού ελέγχου. Εκτός της ευθύνης του διευθυντή εσωτερικού ελέγχου για τη στελέχωση του τμήματος με ικανά άτομα, την ευθύνη έχουν και οι ίδιοι εσωτερικοί ελεγκτές από τη δική τους πλευρά για τα προσόντα τους. Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να συμμορφώνονται με τον θεσπισμένο Κώδικα Δεοντολογίας και να ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές και υποδείξεις αυτού. Επίσης η ικανότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας τόσο με συναδέλφους, όσο και η προφορική και γραπτή επικοινωνία αποτελεί βασικό στοιχείο της επαγγελματικής κατάρτισης ενός εσωτερικού ελεγκτή. Για να έχει διάρκεια η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελεγκτή απαιτείται η συνεχής επιμόρφωσή του με ενημέρωσή για τις βελτιώσεις και εξελίξεις αναφορικά με πρότυπα ,διαδικασίες και τεχνικές ελέγχου. Τέλος οι εσωτερικοί ελεγκτές απαιτείται να συμπεριφέρονται με επαγγελματισμό και συνέπεια κατά την άσκηση των ελεγκτικών τους εργασιών (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Πλαίσιο δραστηριοτήτων εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με το Επαγγελματικό πρότυπο 300 το πλαίσιο δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί στην εξέταση και αξιολόγηση των διαδικασιών που

τηρούνται για την επίτευξη των σκοπών της επιχείρησης, δηλαδή στην εξέταση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Βάσει του προτύπου λοιπόν, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διαπιστώνει αν επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί της επιχείρησης μέσω των δραστηριοτήτων του. Έτσι, οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ελέγχουν την αξιοπιστία και ειλικρίνεια των πληροφοριών που παράγονται στο πλαίσιο λειτουργίας της επιχείρησης, αλλά και να εξετάζουν τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την μέτρηση και παρουσίαση αυτών των πληροφοριών. Επιπρόσθετα έργο των εσωτερικών ελεγκτών είναι ο έλεγχος συμμόρφωσης των διαδικασιών που ακολουθούνται ως προς τους κανονισμούς, τα σχέδια δράσης, τις οδηγίες και την ισχύουσα νομοθεσία, ώστε να μην επηρεάζεται αρνητικά η λειτουργία της επιχείρησης. Η διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων του οργανισμού αποτελεί και αυτή μια σημαίνουσα δραστηριότητα των εσωτερικών ελεγκτών, οι οποίοι έχουν ως μέλημά τους την επιβεβαίωση ύπαρξης των περιουσιακών στοιχείων μέσω καταμετρήσεων αλλά και την αξιολόγηση της επάρκειας των μέσων καταγραφής των περιουσιακών στοιχείων. Κατ' επέκταση έργο των εσωτερικών ελεγκτών είναι και η αξιολόγηση της αποτελεσματικής και οικονομικής διαχείρισης των πόρων του οργανισμού και η αποφυγή σπαταλών. Τέλος, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου είναι και η διαπίστωση του αν τα αποτελέσματα, που έχουν επιτευχθεί, συνάδουν με τους αρχικούς στόχους που είχαν τεθεί (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου

Η εκτέλεση της εργασίας του ελέγχου κατά το Επαγγελματικό Πρότυπο 400 περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εξέταση και αξιολόγηση των λαμβανομένων πληροφοριών, την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου και τον έλεγχο συμμόρφωσης των διαδικασιών με τις υποδείξεις. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πριν από κάθε έλεγχο πρέπει να συντάσσουν ολοκληρωμένο και τεκμηριωμένο πρόγραμμα του ελέγχου, όπου εκεί παρατίθενται οι αντικειμενικοί του στόχοι, η έκταση και ο τρόπος διενέργειάς του και καταγραφής των αποτελεσμάτων. Οι παρεχόμενες πληροφορίες συλλέγονται, αναλύονται, ερμηνεύονται και ταξινομούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές, προκειμένου τα εξαγόμενα αποτελέσματα να είναι άρτια τεκμηριωμένα και στη συνέχεια οφείλουν να γνωστοποιούνται με την έκθεση ελέγχου προς την διοίκηση της εταιρείας. Οι διαδικασίες του ελέγχου ολοκληρώνονται με τη διενέργεια

επιβεβαιωτικών ελέγχων για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις υποδείξεις και παρατηρήσεις του ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Διοίκηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου

Ο διευθυντής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 500 έχει την ευθύνη για τη σωστή διοίκηση του τμήματος προβαίνοντας σε ορισμένες ενέργειες. Μέριμνά του είναι η γραπτή καταχώρηση των στόχων λειτουργίας του τμήματος, η οργανωτική του διάρθρωση και οι αρμοδιότητες και καθήκοντα των υπαλλήλων του τμήματος. Ευθύνη του διευθυντή είναι η εκπόνηση σχεδίων δράσης καθώς και η διοίκηση του προσωπικού του τμήματος μέσω γραπτών κατευθύνσεων. Επίσης, έργο του είναι η κατάλληλη επιλογή, η περαιτέρω εκπαίδευση, η καθοδήγηση και η αξιολόγηση του βοηθητικού προσωπικού του τμήματος. Ο διευθυντής εσωτερικού ελέγχου φροντίζει για την εξυπηρέτηση των εξωτερικών ελεγκτών και τη συντονισμένη συνεργασία με τους εσωτερικούς, καθώς επίσης σχεδιάζει και εφαρμόζει ειδικό πρόγραμμα αξιολόγησης των ελεγκτικών εργασιών, διαβεβαιώνοντας έτσι ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι εναρμονισμένοι με τα πρότυπα διεξαγωγής τους, τον κανονισμό του τμήματος και την κείμενη νομοθεσία (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

5.6 Στάδια Εσωτερικού Ελέγχου

Οι ελεγκτικές διαδικασίες ανάλογα με το αντικείμενο και το σκοπό που πρόκειται να εξυπηρετήσουν είναι δυνατό να διαφοροποιούνται μεταξύ των εταιρειών που διενεργούν εσωτερικούς ελέγχους. Η εφαρμογή όμως των ελεγκτικών διαδικασιών γίνεται με τους ίδιους κανόνες και αρχές σε όλες τις περιπτώσεις και βασίζεται σε συγκεκριμένα επιστημονικά πρότυπα. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει ορισμένα συγκεκριμένα στάδια τα οποία είναι: α) η προκαταρκτική έρευνα, β) η σύνταξη προγράμματος ελέγχου, γ) η επιτόπια εργασία, δ) οι εκθέσεις ελέγχου και ε) οι μεταγενέστερες ενέργειες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας είναι το πρώτο και περιλαμβάνει τη συλλογή και συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων πληροφοριών και στοιχείων, προκειμένου να γίνει η κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ελέγχου, στο οποίο θα περιγράφονται με λεπτομέρεια οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν. Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας οι διαδικασίες ξεκινούν με την προετοιμασία, η οποία γίνεται και περιλαμβάνει την ενημέρωση του εσωτερικού ελεγκτή για τον κλάδο στον οποίο ανήκει η ελεγχόμενη επιχείρηση, τη νομική και οργανωτική της δομή, το άνοιγμα του μόνιμου φακέλου ελέγχου, τη μελέτη φακέλων ελέγχου προηγούμενων χρήσεων, που αφορούν τις δραστηριότητες που πρόκειται να ελεγχθούν, καθώς και την αξιολόγηση της οργάνωσης των δραστηριοτήτων αυτών. Στη συνέχεια δημιουργούνται ερωτηματολόγια, ώστε ο εσωτερικός ελεγκτής να αποκομίσει μια αρχική εικόνα για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της δραστηριότητας ή τομέα που θα ελέγξει και προχωρά στη διενέργεια αρχικών συναντήσεων και συνεντεύξεων με τους προϊσταμένους τους, με σκοπό την εξήγηση του σκοπού του ελέγχου, τη ρύθμιση διαδικαστικών ζητημάτων και τη δημιουργία πνεύματος συνεργασίας. Κατά την επόμενη φάση ο εσωτερικός ελεγκτής συλλέγει όσες περισσότερες πληροφορίες και δεδομένα που αφορούν την προς έλεγχο δραστηριότητα, ώστε να έχει γνώση του τρόπου λειτουργίας της και του σκοπού που αυτή εξυπηρετεί, λαμβάνοντας παράλληλα και την απαιτούμενη πληροφόρηση για τη διοίκηση και το προσωπικό που συμμετέχει στη δραστηριότητα. Ιδιαίτερα σημαντικό βήμα στην προκαταρκτική έρευνα είναι η φυσική επισκόπηση που πραγματοποιεί ο εσωτερικός ελεγκτής, για να διαπιστώσει τον τρόπο λειτουργίας τμημάτων του οργανισμού και των εργασιών που περιλαμβάνει η κάθε δραστηριότητα, με επισκέψεις στους χώρους των τμημάτων και τις εγκαταστάσεις του οργανισμού. Επόμενο βήμα είναι η κατάρτιση διαγραμμάτων ροής διαδικασιών, με τα οποία ο εσωτερικός ελεγκτής αποκτά μια εικόνα για τις λειτουργίες και διαδικασίες που ακολουθούνται, την οποία μεταφέρει και προς τους προϊσταμένους του. Κατόπιν εκτιμούνται και αξιολογούνται οι κίνδυνοι που ενέχει η κάθε δραστηριότητα καθώς και η διαδικασία διαχείρισής τους από τη διοίκηση του οργανισμού και ο εσωτερικός ελεγκτής προβαίνει στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της προκαταρκτικής έρευνας, έχοντας διαμορφώσει μια εικόνα και άποψη για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της δραστηριότητας που πρόκειται να ελέγξει, ώστε να προχωρήσει στη σύνταξη του κατάλληλου προγράμματος ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Η σύνταξη του προγράμματος ελέγχου, που είναι το δεύτερο στάδιο στη διαδικασία εσωτερικού ελέγχου, αφορά την κατάρτιση από τον εσωτερικό ελεγκτή ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος και ενός βραχυπρόθεσμου (ετήσιου) προγράμματος ελέγχου σύμφωνα με τα βασικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Στο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα εμπεριέχεται η μορφή και η ουσία του διενεργούμενου έλεγχου, τα οποία οριοθετούνται από το μέγεθος και το ρυθμό με τον οποίο αναπτύσσεται η επιχείρηση, το είδος του κλάδου στον οποίο ανήκει, τις πιο σημαντικές λειτουργίες και κινδύνους κάθε δραστηριότητας χωρίς προηγούμενη προκαταρκτική έρευνα. Στο βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα ελέγχου περιγράφονται με λεπτομέρεια οι εργασίες και διαδικασίες κάθε ελεγκτικού έργου. Πιο συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα αυτό καθορίζεται η φύση του ελέγχου και οι σκοποί του, ορίζεται ο αριθμός των υπαλλήλων που είναι απαραίτητοι για την ολοκλήρωση του ελέγχου, υπολογίζεται το κόστος του και ο αναμενόμενος χρόνος για την υλοποίηση του ελεγκτικού έργου, όπως επίσης ορίζονται τα δείγματα ελέγχου. Παράλληλα με την εφαρμογή ενός προγράμματος ελέγχου, ο εσωτερικός ελεγκτής προβαίνει και στην αξιολόγησή του, προκειμένου να προσαρμόζει το πρόγραμμα ανάλογα με τις πραγματικές περιστάσεις και ανάγκες που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του προγράμματος (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Σε συνέχεια της σύνταξης του προγράμματος ελέγχου έπεται το βήμα της επιτόπιας εργασίας του εσωτερικού ελεγκτή. Μέρος των ελεγκτικών ενεργειών μπορούν να πραγματοποιηθούν στο χώρο της ελεγχόμενης δραστηριότητας, αλλά και μέρος τους είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί στο γραφείο του εσωτερικού ελεγκτή. Ο εσωτερικός ελεγκτής στο στάδιο αυτό προβαίνει σε μια σειρά ελέγχων. Βασικά είδη ελέγχων είναι οι έλεγχοι διαδικασιών με σκοπό την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας των ακολουθούμενων διαδικασιών και οι έλεγχοι τεκμηρίωσης εργασιών, οι οποίοι έχουν στόχο να διαπιστώσουν έγκαιρα σφάλματα και παραλείψεις, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα και να διατυπωθούν προτάσεις βελτιώσεων. Στην πρώτη περίπτωση ελέγχων αξιολογείται το σύστημα εσωτερικού ελέγχου από τον εσωτερικό ελεγκτή, οποίος προσπαθεί να εντοπίσει πιθανά σφάλματα, που δεν θα γινόταν αντιληπτά από τα υπάρχοντα μέτρα ελέγχου, ενώ με τους ελέγχους τεκμηρίωσης εργασιών αποδεικνύεται στην πράξη τι λάθη και παραλείψεις έγιναν. Και τα δύο είδη ελέγχων γίνονται δειγματοληπτικά, αποτέλεσμα του μεγάλου όγκου

δεδομένων και στοιχείων που υπόκεινται σε έλεγχο αλλά και του κόστους που αναλογεί σε κάθε έλεγχο (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Με την ολοκλήρωση των προηγούμενων βημάτων και σε συνέχειά τους, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να παρουσιάσει τα αποτελέσματα της ελεγκτικής του εργασίας προς τη διοίκηση της εταιρείας. Η ενημέρωση της διοίκησης λαμβάνει χώρα με την έκθεση ελέγχου, η οποία πρέπει να έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο, δομή και ποιοτικά χαρακτηριστικά και η οποία υποβάλλεται και προς τη γενική συνέλευση των μετόχων και δημοσιεύεται με τις οικονομικές καταστάσεις. Με την έκθεση ελέγχου επιτυγχάνεται η πληροφόρηση της διοίκησης για τα αποτελέσματα και συμπεράσματα των ελεγκτικών ενεργειών και ταυτόχρονα ενημερώνεται και παροτρύνεται για τα απαραίτητα βελτιωτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, ώστε να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί της εταιρείας. Πιο συγκεκριμένα η έκθεση ελέγχου περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις ελεγκτικές ενέργειες στις οποίες προέβη ο εσωτερικός ελεγκτής, με τα συμπεράσματα που προέκυψαν, με τις προτάσεις του εσωτερικού ελεγκτή για βελτιωτικά μέτρα και γενικά πληροφορίες για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της ελεγχόμενης δραστηριότητας ή τομέα. Σε ενδεχόμενες περιπτώσεις όπου τα αποτελέσματα του ελέγχου ή οι συνθήκες υπό τις οποίες διενεργήθηκε δεν επιτρέπουν στον εσωτερικό ελεγκτή να εκφράσει τη γνώμη του και να συντάξει έκθεση ελέγχου, τότε αυτός πρέπει να δικαιολογεί πλήρως την άρνησή του (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Το τελικό στάδιο για την ολοκλήρωση του εσωτερικού ελέγχου και αφού συντάχθηκε η έκθεση ελέγχου, είναι οι μεταγενέστερες ενέργειες από την πλευρά των εσωτερικών ελεγκτών και οι οποίες είναι η διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας, της αποτελεσματικότητας και του χρόνου εφαρμογής των μέτρων και ενεργειών που αποφάσισε η διοίκηση της εταιρείας ως απόρροια των συμπερασμάτων των εσωτερικών ελεγκτών κατόπιν των ελέγχων που διενήργησαν. Οι προτάσεις και μέτρα που προτείνουν οι εσωτερικοί ελεγκτές προς τη διοίκηση για υιοθέτηση και υλοποίηση ποικίλλουν ανάλογα με τη σημαντικότητα και το χαρακτήρα των αποτελεσμάτων των ελέγχων. Έτσι, τα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν τροποποίηση υφιστάμενων διαδικασιών ή δημιουργία νέων, αναθέσεις πρόσθετων αρμοδιοτήτων, κατάλληλο καταμερισμό αρμοδιοτήτων και καθηκόντων, εφαρμογή επιπλέον ή διαφορετικών μέτρων ελέγχου και συνυπολογισμούς οικονομικών μεγεθών. Η συμμετοχή των εσωτερικών ελεγκτών στη διαδικασία επιλογής και εφαρμογής των

κατάλληλων βελτιωτικών μέτρων ισοδυναμεί με την ολοκλήρωση των ενεργειών τους για ένα άρτια οργανωμένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

5.7 Εσωτερικός Ελεγκτής

Η ανάπτυξη και μεγέθυνση των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με τις συνεχείς εξελίξεις στο ευρύτερο οικονομικό γίνεσθαι έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός πολυσύνθετου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, το οποίο οι διοικήσεις των επιχειρήσεων αδυνατούν να διαχειριστούν πλήρως από μόνες τους. Η αδυναμία πλήρους πληροφόρησης και ελέγχου των εντός της επιχείρησης δραστηριοτήτων και διαδικασιών, προκειμένου να λαμβάνονται οι σωστές αποφάσεις, έχει οδηγήσει τις διοικήσεις να αναθέτουν το έργο αυτό σε ειδικά εξουσιοδοτημένα στελέχη, τα οποία ονομάζονται εσωτερικοί ελεγκτές (Παπαστάθης, 2003).

Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι υπάλληλοι της ίδιας της επιχείρησης, γεγονός που σημαίνει ότι δεν είναι πλήρως ανεξάρτητοι ως προς την ίδια την επιχείρηση, κατέχουν όμως υψηλές ιεραρχικά θέσεις, με διαφοροποιήσεις από επιχείρηση σε επιχείρηση και ανάλογα με τη σημασία που αποδίδει η διοίκηση στο έργο τους και είναι ανεξάρτητοι από τους διευθυντές και το προσωπικό των τμημάτων που ελέγχουν. Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους ποικίλλουν ανάλογα με το αντικείμενο της κάθε επιχείρησης, τη φύση των εργασιών της, την οργανωτική της δομή και τους σκοπούς των ελέγχων. Μπορούν να προβαίνουν σε έλεγχους τήρησης εσωτερικών διαδικασιών ή σε λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους. Παρέχουν στη διοίκηση της επιχείρησης την πληροφόρηση που απαιτείται, ώστε να εφαρμόζεται η στρατηγική της και να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί της σκοποί μέσω του ελέγχου της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και με την υποβολή προτάσεων για τη λήψη βελτιωτικών μέτρων, όπου αυτά κρίνονται αναγκαία. Αναλυτικότερα, έργο των εσωτερικών ελεγκτών είναι να διαπιστώνουν αν τα θεσπισμένα μέτρα και διαδικασίες της διοίκησης ακολουθούνται από το προσωπικό της επιχείρησης, αν οι αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου είναι σημαντικές, αν η παραγόμενη και παρεχόμενη πληροφόρηση είναι αξιόπιστη. Επίσης,

οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να εξετάζουν αν τα οφέλη, που προκύπτουν από την εφαρμογή του εσωτερικού, ελέγχου υπερβαίνουν ή υπολείπονται του κόστους εφαρμογής του (Καζαντζής, 2006)

Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι και πρέπει να είναι στελέχη υψηλού επιπέδου επιδόσεων με αυξημένες ικανότητες και δεξιότητες, τα οποία πρέπει να χαρακτηρίζονται και να διαθέτουν προσόντα όπως (Παπαστάθης, 2003):

- Άριστη επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση με εξειδικευμένες γνώσεις και συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση αναφορικά με το αντικείμενό τους.
- Ικανότητα αντίληψης γεγονότων και δεδομένων, ιδιαίτερα του επιχειρηματικού κινδύνου, ώστε οι εκτιμήσεις και τα συμπεράσματά τους να είναι αντικειμενικά και πλήρως τεκμηριωμένα.
- Ανεπηρέαστη σκέψη και ανεξαρτησία έκφρασης γνώμης με ακεραιότητα χαρακτήρα και ικανότητα αντίστασης σε πιέσεις.
- Υπευθυνότητα, εχεμύθεια και επιμέλεια κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, με αυξημένο αίσθημα επαγγελματικής και προσωπικής ηθικής.
- Αυτοπεποίθηση για τις ικανότητες και το έργο τους, με επαγγελματική συνέπεια και προσήλωση στις επιστημονικές τεχνικές και τα θεσπισμένα πρότυπα.
- Ικανότητα αξιολόγησης, ανάλυσης και ερμηνείας δεδομένων και ευρημάτων με στόχο την αντικειμενική παρουσίασή τους και ρεαλιστική υποβολή προτάσεων.
- Ικανότητα προσαρμογής στις απαιτήσεις του επαγγελματικού του περιβάλλοντος, στις εξελίξεις και στα νέα δεδομένα γύρω από αυτό.
- Ευχέρεια έκφρασης και επικοινωνίας τόσο στο γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο, καθώς και ευχέρεια στη χρήση νέων μέσων εργασίας και εφαρμογή νέων μεθόδων και τεχνικών.
- Η ευγένεια και η ειλικρίνεια πρέπει να είναι κυρίαρχο χαρακτηριστικό στις επαφές με τους ελεγχόμενους, το προσωπικό της επιχείρησης και με τους συναδέλφους τους.
- Προθυμία για συνεργασία αλλά και διακριτικότητα κατά την άσκηση του ελεγκτικού τους έργου.

- Διορατικότητα για την πρόληψη προβληματικών καταστάσεων και ευελιξία στην αντιμετώπισή τους.

Η σπουδαιότητα του ρόλου των εσωτερικών ελεγκτών στην ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων και την απόκτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, που θα τις καθιστούν βιώσιμες και ισχυρές, αναγνωρίζεται συνεχώς για αυτό και στις αναπτυγμένες οικονομίες έχουν συσταθεί ενώσεις και ινστιτούτα εσωτερικών ελεγκτών, τα οποία προάγουν ζητήματα εσωτερικού ελέγχου, όπως η εισαγωγή και καθιέρωση ελεγκτικών προτύπων, η δημιουργία κώδικα και προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς, η αναβάθμιση και διεύρυνση του ρόλου των εσωτερικών ελεγκτών και η προστασία και προαγωγή του επαγγέλματος του εσωτερικού ελεγκτή (Καζαντζής, 2006).

5.8 Επιτροπή Ελέγχου

Η Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) ενός οργανισμού συγκροτείται ύστερα από απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου, από το οποίο πηγάζουν και οι εξουσίες της. Ο χαρακτήρας της Επιτροπής είναι συμβουλευτικός, καθώς αποτελεί προέκταση της διοίκησης, ενώ οι ευθύνες, οι αρμοδιότητες και το κύρος της είναι αυξημένα. Ευθύνες και αρμοδιότητες θα μπορούσαν να αναφερθούν τα παρακάτω (Καζαντζής, 2006; Παπαστάθης, 2003):

- Έχει αρμοδιότητα για θέματα αναφορικά με την επάρκεια της λειτουργίας της οργανωτικής δομής του οργανισμού, την αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών του, μέσω των σχετικών μηχανισμών, όπως επίσης και για ελεγκτικά ζητήματα που σχετίζονται με πολιτικές και στρατηγικές του οργανισμού
- Ευθύνεται για την υιοθέτηση και θέσπιση κανονισμού οργάνωσης και λειτουργίας των διαδικασιών και την εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης
- Είναι αρμόδια για τον επανέλεγχο και επανεξέταση, σε τακτές χρονικές περιόδους, της υφιστάμενης οργάνωσης και των δραστηριοτήτων του

οργανισμού, της διαπίστωσης της επάρκειας ή μη της οργάνωσής του, ενώ, σε πιθανή απόκλιση από τις πολιτικές της διοίκησης, έργο της είναι η επισήμανση των αδυναμιών και η υπόδειξη βελτιωτικών μέτρων

- Παράλληλα με τη διοίκηση ή τον Διευθύνοντα Σύμβουλο επιβλέπει τη διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και είναι σε συνεχή επικοινωνία μαζί της, προκειμένου να εξασφαλίζονται οι καταλληλότερες συνθήκες άσκησης του εσωτερικού ελέγχου
- Συνεργάζεται με το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου για την τελική διαμόρφωση του ετήσιου προγράμματος ελέγχου, καθώς και για ζητήματα στρατηγικής, που χαρακτηρίζονται υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου
- Είναι υπεύθυνη για τα τελικά πορίσματα και αναφορές που συντάσσονται από τη διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, συζητώντας τις εισηγήσεις και προτάσεις της με τα εμπλεκόμενα τμήματα του οργανισμού, προωθώντας τις προς υλοποίηση και εφαρμογή με παράλληλη επίβλεψή τους
- Φροντίζει για τη συμμετοχή του επικεφαλής του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε συναντήσεις και διάλογο με τη διοίκηση για καίρια θέματα και τη λήψη αποφάσεων που στηρίζονται στα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου

Η λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου θα πρέπει να συνάδει με τα ιδιαίτερα οργανωτικά χαρακτηριστικά του οργανισμού ως σύνολο και θα πρέπει να υπάρχει σαφής κατανόηση των ευθυνών της, οι οποίες πρέπει να βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις ανάγκες και επιδιώξεις του οργανισμού. Εκτός των προαναφερθέντων αρμοδιοτήτων, βασική ευθύνη της Επιτροπής είναι η επιτήρηση της διαδικασίας κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ενός οργανισμού, της οποίας διαδικασίας την ευθύνη έχει η Διοίκηση αυτού. Περαιτέρω ευθύνη της είναι και η επίβλεψη του ρόλου και του έργου τόσο των εξωτερικών όσο και των εσωτερικών ελεγκτών αλλά και της μεταξύ τους συνεργασίας και συντονισμού. Μεγάλη σημασία για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της Επιτροπής Ελέγχου έχει η ποιότητα των μελών που την απαρτίζουν. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι το Διοικητικό Συμβούλιο κατά τη συγκρότηση της Επιτροπής θα πρέπει να μεριμνά, ώστε τα μέλη της να διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα. Βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η ανεξαρτησία που, θα πρέπει να διακρίνει το κάθε μέλος, και η ικανότητά του να αντιστέκεται σε ενδεχόμενες πιέσεις από την πλευρά της Διοίκησης, ώστε να

αποφεύγονται παρατυπίες και να διασφαλίζεται η διαφάνεια των λειτουργιών και διαδικασιών. Επιπλέον, οι γνώσεις και η εμπειρία των μελών θα πρέπει να είναι υψηλού επιπέδου καθώς και να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται το διαχωρισμό του ρόλου της Επιτροπής να επιβλέπει από το ρόλο της Διοίκησης να λαμβάνει αποφάσεις (Καζαντζής,2006).

5.9 Εσωτερικός έλεγχος και επενδυτικές υπηρεσίες

Αποτέλεσμα του προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον καθορισμό ενός πλαισίου που θα περιλαμβάνει τις βασικές παραμέτρους του εσωτερικού ελέγχου είναι η Οδηγία που εκδόθηκε και αφορά στις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (Markets in Financial Instruments Directive). Σκοπός της συγκεκριμένης Οδηγίας είναι η κοινή και εναρμονισμένη ρύθμιση των επενδυτικών υπηρεσιών, που παρέχονται στον ευρωπαϊκό χώρο. Η Οδηγία ρυθμίζει όλες τις επενδυτικές υπηρεσίες και στοχεύει να αυξήσει τον υγιή ανταγωνισμό με ταυτόχρονη προστασία τόσο αυτού όσο και του καταναλωτικού κοινού επενδυτικών υπηρεσιών. Η MiFID σε σχέση με την προϋπάρχουσα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες εκτός των γενικών αρχών της, εισήγαγε ένα πλαίσιο καινοτομιών, το οποίο στη συνέχεια λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης μετεξέλιξε και προσαρμόσε στις υφιστάμενες συνθήκες (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Με την έκδοση της νέας Οδηγίας ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία και οι πρακτικές και λειτουργίες του αναδεικνύονται σε βασικούς πυλώνες μιας εναρμονισμένης και ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής αγοράς επενδυτικών υπηρεσιών. Κύριο μέλημα της Οδηγίας είναι η έμφαση που δίνεται στην ανάγκη ύπαρξης και υιοθέτησης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των επενδυτικών υπηρεσιών, όπως επίσης και στην έννοια του «outsourcing», δηλαδή της εξωτερικής ανάθεσης του εσωτερικού ελέγχου. Βάσει της Οδηγίας οι εταιρείες επενδυτικών υπηρεσιών υποχρεούνται να εφαρμόζουν ορθολογικές διοικητικές και λογιστικές πρακτικές και διαδικασίες και αποτελεσματικές λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να είναι σε θέση να

κάνουν αξιόπιστες εκτιμήσεις του κινδύνου, καθώς επίσης να προβαίνουν στη λήψη εκείνων των μέτρων που είναι απαραίτητα, ώστε να μειώνεται η πιθανότητα αύξησης του λειτουργικού κινδύνου, ειδικά στις περιπτώσεις που μια εταιρεία αναθέτει σε τρίτο να εκτελέσει μέρος των δραστηριοτήτων επιχειρησιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Οδηγία η εξωτερική ανάθεση σε τρίτους εκτέλεσης ορισμένων σημαντικών λειτουργιών οφείλει να γίνεται με τρόπο που εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου και να μην θέτει εμπόδια στις εποπτικές αρχές κατά την παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων της εταιρείας (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Επακόλουθο των προηγούμενων είναι το γεγονός ότι ο ρόλος και η σημασία του εσωτερικού ελέγχου είναι κύρια στοιχεία της αποτελεσματικής και ανταγωνιστικής λειτουργίας των αγορών επενδυτικών υπηρεσιών, γι αυτό και η MiFID αποσκοπεί στη δημιουργία ενός τέτοιου περιβάλλοντος.

5.10 Εσωτερικός έλεγχος και η Επιτροπή της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας αποτελεί ένα πλαίσιο συμφωνιών και κανονιστικών διατάξεων, το οποίο σκοπό έχει τη ρύθμιση όλων των ζητημάτων επίβλεψης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και περιλαμβάνει τις συμφωνίες της Βασιλείας I, Βασιλείας II και Βασιλείας III.

Βάσει της Βασιλείας II στόχος είναι η δημιουργία ενός διεθνούς πρότυπου ελέγχου, προκειμένου τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να προστατευτούν από πιθανούς λειτουργικούς και χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Οι ρυθμίσεις της συμφωνίας αφορούν κυρίως το επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας των ιδρυμάτων, ώστε τα ιδρύματα να προβαίνουν σε ορθολογική διαχείριση των κεφαλαίων τους, αντιμετωπίζοντας τους ενδεχόμενους κινδύνους, περιορίζοντας την έκθεσή τους σε αυτούς. Η συμφωνία στηρίζεται σε τρεις «πυλώνες», όπως ονομάζονται. Ο πρώτος καθορίζει το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας, ώστε να αντιμετωπίζονται ο πιστωτικός, ο λειτουργικός και ο κίνδυνος αγοράς. Ο δεύτερος παρέχει στις ελεγκτικές και ρυθμιστικές αρχές τα εργαλεία για την επίτευξη των σκοπών και των υπολογισμών του πρώτου πυλώνα, αλλά και το πλαίσιο, μέσω του οποίου τα ίδια τα

ιδρύματα μπορούν να επιτηρούν τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για τη διαχείριση των κινδύνων. Με τον τρίτο πυλώνα δημιουργείται ένα πλαίσιο κανονισμών αναφορικά με την ολοκληρωμένη και ορθή γνωστοποίηση των εκτιμήσεων του πρώτου και δεύτερου πυλώνα, εξασφαλίζοντας στις ελεγκτικές αρχές και το επενδυτικό κοινό πληροφόρηση για την κατάσταση του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Τα ζητήματα που τίγονται με τις διατάξεις και τις προτάσεις της Βασιλείας II σχετίζονται επί της ουσίας άμεσα με τον εσωτερικό έλεγχο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, δημιουργώντας ένα πλαίσιο ελέγχου, που εξασφαλίζει και τα ίδια τα ιδρύματα και το επενδυτικό κοινό. Μέσω του πρώτου πυλώνα και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου ποσοτικοποιείται ο κίνδυνος, εκτιμάται η αναγκαία κεφαλαιακή επάρκεια και διαπιστώνονται οι στρεβλώσεις αλλά και οι απαραίτητες βελτιώσεις. Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου είναι ακόμα πιο σημαντική μέσω του δεύτερου πυλώνα, όπου καθορίζονται το ρυθμιστικό πλαίσιο, τα εργαλεία και οι ελεγκτικές μέθοδοι παρακολούθησης της διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή μέσα από τη συμφωνία επιχειρεί τη θωράκιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου τονίζοντας τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην αποτελεσματική επιτήρηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Μέλημα των διοικήσεων των ιδρυμάτων είναι η υιοθέτηση και στήριξη συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, καθώς και εταιρικών πολιτικών και επίσημων διαδικασιών. Περαιτέρω η συμφωνία αποσκοπεί και στην αξιολόγηση του συστήματος διοίκησης αλλά και των ίδιων των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, ώστε να διαπιστώνεται η επάρκειά τους. Η Βασιλεία II δίνει μεγάλη έμφαση στον εσωτερικό έλεγχο, με την έννοια ότι αυτός παρέχει τη βεβαιότητα ότι οι πρακτικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως προς τη διαχείριση του κινδύνου και της φερεγγυότητας είναι αποτελεσματικές και διασφαλίζονται τα ιδρύματα και το επενδυτικό κοινό (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Η Επιτροπή της Βασιλείας, λόγω της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης και θέλοντας να συμπληρώσει παραλείψεις και να προβεί σε βελτιώσεις, εξέδωσε τη συμφωνία της Βασιλείας III. Σκοπός της Επιτροπής ήταν η περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και με την εισαγωγή νέων κανονιστικών διατάξεων η ενίσχυση και διασφάλιση της τραπεζικής ρευστότητας και η αναγκαία μόχλευση των τραπεζών. Έτσι, βαρύτητα δίνεται στα

αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου αναφορικά με τη ρευστότητα και τη μόχλευση του κάθε ιδρύματος. Και στη Βασιλεία III ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καθοριστικός στη δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ενώ και η αξιολόγηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου έχει ιδιαίτερη σημασία με αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό των κανονιστικών διατάξεων. Πλέον οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να προβαίνουν σε τακτικούς ανεξάρτητους ελέγχους και αξιολογήσεις του συστήματος διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου, μια φορά ανά έτος κατ' ελάχιστο, μέσα από διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Μέσα από τις συμφωνίες της Επιτροπής Βασιλείας γίνεται φανερό ότι οι διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου έχουν καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματική επίβλεψη των λειτουργιών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ελέγχου, όπου διασφαλίζονται έναντι του κινδύνου, ταυτόχρονα, τα ιδρύματα και το επενδυτικό κοινό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στην παρούσα εργασία καταβλήθηκε μια προσπάθεια βιβλιογραφικής προσέγγισης της έννοιας, του περιεχομένου, της δομής και των χαρακτηριστικών του Εσωτερικού Ελέγχου, ενώ στη συνέχεια επιχειρήθηκε μια αναφορά σε σύγχρονες επιστημονικές έρευνες αναφορικά με πτυχές και ζητήματα που σχετίζονται με τον Εσωτερικό Έλεγχο, χωρίς την περαιτέρω επέκταση σε νέες περιοχές έρευνας και απάντησης ερευνητικών ερωτημάτων, γεγονός που αποτελεί και τον περιορισμό της εργασίας.

Στη σημερινή εποχή οι κάθε είδους οικονομικές οντότητες και οργανισμοί έρχονται αντιμέτωποι με μεγάλο αριθμό προκλήσεων στην επιχειρηματική τους καθημερινότητα. Το έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, που προσδιορίζεται από τις συνεχείς και ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο των συστημάτων παραγωγής και πληροφοριακών συστημάτων, την ενοποίηση και παγκοσμιοποίηση των αγορών, την ασυμμετρία στην ροή πληροφοριών, καθώς και τη σημερινή παρατεταμένη οικονομική κρίση, δημιουργεί κινδύνους και θέτει υπό αμφισβήτηση τη δυνατότητα επιβίωσης, ανάπτυξης και επίτευξης των εταιρικών σκοπών και επιδιώξεων.

Στο πλαίσιο αυτό ο εσωτερικός έλεγχος με τη συνεχή ανάπτυξη και εξέλιξή του συμβάλλει δραστικά στην πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των παραμέτρων που υπονομεύουν την υγιή λειτουργία μιας επιχείρησης, βοηθώντας τις διοικήσεις των επιχειρήσεων να πραγματοποιήσουν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς. Η ανάγκη καλής και αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης, ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσης και μετά την γνωστοποίηση σημαντικών εταιρικών σκανδάλων, καθιστά τον εσωτερικό έλεγχο πολύτιμο εργαλείο στον επαναπροσδιορισμό του τρόπου διοίκησης, άσκησης εταιρικής πολιτικής και επίτευξης των εταιρικών σκοπών. Οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου συμβάλλουν στη διασφάλιση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και των πληροφοριών που παράγονται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, αποτελώντας ανάχωμα στην εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης και παραποίησης κερδών. Παράλληλα, με τον έλεγχο τήρησης των διαδικασιών και συμμόρφωσης προς την ισχύουσα νομοθεσία και τα ρυθμιστικά

πλαίσια ικανοποιείται το καθολικό αίτημα για διαφάνεια και τονώνεται το αίσθημα εμπιστοσύνης των μετόχων, των επενδυτών αλλά και του κοινωνικού συνόλου. Περαιτέρω, με την επέκταση της εφαρμογής των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου σε όλο το φάσμα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και όχι μόνο στις καθαρά οικονομικές, ο εσωτερικός έλεγχος αποκτά ακόμα πιο ουσιαστικό ρόλο, προσθέτοντας αξία στις επιχειρήσεις, με τον έγκαιρο εντοπισμό δυσλειτουργιών στους τομείς διαχείρισης και διοίκησης και μέσω του συμβουλευτικού του χαρακτήρα και της υποβολής προτάσεων για τη λήψη βελτιωτικών μέτρων, που αυξάνουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων.

Οι διοικήσεις των εταιρειών κατανοώντας τη σημασία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, ολοένα και προχωρούν στη δημιουργία τμημάτων εσωτερικού ελέγχου και τη στελέχωση τους με ικανούς ελεγκτές. Το ελεγκτικό έργο, προκειμένου να είναι αποτελεσματικό, θα πρέπει να ασκείται από ικανούς επαγγελματίες εσωτερικούς ελεγκτές με υψηλό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίοι θα πρέπει να είναι γνώστες της ελεγκτικής κουλτούρας, των διαδικασιών και των συστημάτων ελέγχου καθώς και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος εντός του οποίου δραστηριοποιούνται. Επιπρόσθετα, οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των ελεγκτικών τους καθηκόντων θα πρέπει να παραμένουν προσηλωμένοι στην τήρηση και εφαρμογή των ισχυόντων επιστημονικών και επαγγελματικών προτύπων, τα οποία αποτελούν απαραίτητο οδηγό, καθώς και της ισχύουσας νομοθεσίας. Βασικό γνώρισμα των εσωτερικών ελεγκτών και απαραίτητο συστατικό αποτελεσματικών ελέγχων αποτελεί η ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών και αντικειμενικότητα, που θα πρέπει να τους διακρίνει. Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να λειτουργούν υπό το καθεστώς πλήρους ανεξαρτησίας μακριά από δεσμεύσεις αντιστεκόμενοι σε κάθε μορφή πίεσης που τους ασκείται, είτε από τη διοίκηση είτε από άλλες πλευρές. Η ικανότητά τους να παραμένουν ανεπηρέαστοι απέναντι σε κάθε είδους επιρροές και προκαταλήψεις, εκφράζοντας ελεύθερα την άποψή τους, είναι το στοιχείο που διασφαλίζει την άσκηση αντικειμενικού εσωτερικού ελέγχου και εγγυάται την ποιότητα του ελεγκτικού έργου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Καζαντζής Χρήστος, «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος», Εκδόσεις Business Plus, Πειραιάς 2006

Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π., «Σύγχρονα θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου», Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2013

Παπάς Αντώνης, «Εισαγωγή στην Ελεγκτική», Εκδόσεις Μπένου Γ., Αθήνα 1999

Παπαστάθης Σ. Παντελής, «Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος στις επιχειρήσεις-οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του», Τόμος Α Αθήνα 2003

Παπαστάθης Σ. Παντελής, «Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος στις επιχειρήσεις-οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του», Τόμος Β Αθήνα 2003

Τσακλάγκανος Άγγελος, «Ελεγκτική», Εκδόσεις Αφων Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005

Ξένη

Abbott, J.L., Parker, S. and Peters F.G. (2012), “Audit Fee Reductions from Internal Audit-Provided Assistance: The Incremental Impact of Internal Audit Characteristics”, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 29, Issue 1, pp. 94-118.

Archambeault, S.D., DeZoort, F.T. and Holt, P.T. (2008), “The Need for an Internal Auditor Report to External Stakeholders to Improve Governance Transparency”, *Accounting Horizons*, Vol. 22, Issue 4, pp. 375-388.

Arena, M. and Azzone, G. (2009), "Internal audit effectiveness: relevant drivers of auditees satisfaction", *International Journal of Auditing*, Vol. 13, Issue 1, pp. 43-60.

Chevers, E.J., Chevers, A.D. and Munroe, T. (2013), "The Internal Audit Process and Good Governance: Toward a Research Model", *Academy of Business Research Journal*, Vol. 1, Issue 1, pp. 48-58.

Davidson, I.B., Desai K.N. and Gerard, J.G. (2013), "The Effect of Continuous Auditing on the Relationship between Internal Audit Sourcing and the External Auditor's Reliance on the Internal Audit Function", *Journal of Information Systems*, Vol. 27, Issue 1, pp. 41-59.

Felix, L.Jr.W., Gramling, A.A. and Maletta, J.M. (2005), "The Influence of Nonaudit Service Revenues and Client Pressure on External Auditor's Decisions to Rely on Internal Audit", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 22, Issue 1, pp. 31-53.

Garcia, S.L., Barbadillo, R.E. and Perez, O.M. (2012), "Audit committee and internal audit and the quality of earnings: empirical evidence from Spanish companies", *Journal of Management and Governance*, Vol. 16, Issue 2, pp. 305-331.

Mautz R. K. and Sharaf Hussein, "The philosophy of auditing", *American Accounting Association*, 1961.

Pickett Spencer K. H., "The internal auditing handbook", *John Wiley and sons*, 1997.

Popa, F.A., Breban, L. and Bochis, L. (2013), "Challenges of internal audit in the current crisis", *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, Vol. 22, Issue 1, pp. 1354-1362.

Rose, M.A., Rose, M.J. and Norman, S.C. (2013), "Is the objectivity of internal audit compromised when the internal audit function is a management training ground ?", *Accounting & Finance*, Vol. 53, Issue 4, pp. 1001-1019.

Ηλεκτρονικές πηγές

http://www.coso.org/documents/990025P_Executive_Summary_final_may20_e.pdf.

<https://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-code-ethics-professional-accountants>.

<http://www.ifac.org/publications-resources/2013-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-a>.

<https://global.theiia.org/about/about-the-iiia/Pages/AboutThe-Institute-of-Internal-Auditors.aspx>

<https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>.

https://global.theiia.org/standards-guidance/Public_Documents/Code_of_Ethic_Greek.pdf.